

“AZƏRBAYCAN XƏZƏR DƏNİZ GƏMİÇİLİYİ” QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

*Müstəqil Auditorun Hesabatı ilə birlikdə
31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə*

Mündəricat

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Müstəqil Auditorun Hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Qrup və onun əməliyyatları	5
2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri	6
3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri	21
4. Yeni və ya düzəliş edilmiş standartların, onlara dair şərhlərin tətbiqi və yeni uçot qaydaları	24
5. Segment məlumatları	26
6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	27
7. Ticarət və digər debitor borcları	27
8. Vergilər üzrə debitor borcları	28
9. Avans ödənişləri	28
10. Mal-material ehtiyatları	29
11. Ticarət və digər kreditör borcları və digər uzunmüddətli öhdəliklər	29
12. Borc öhdəlikləri	30
13. Gəmilər, əsas vəsaitlər	31
14. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri	32
15. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital	32
16. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili	32
17. Xərclərin xüsusiyyətinə görə təhlili	33
18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar	33
19. Vergilər üzrə kreditör borcları	35
20. Mənfəət vergisi	35
21. Digər əməliyyat gəlirləri	37
22. Birgə müəssisəyə investisiya	37
23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	38
24. Maliyyə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər	43
25. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	44
26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	46

Müstəqil Auditorun Hesabatın

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin
Rəhbərliyinə və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin və onun törəmə müəssisələrinin (“Qrup”) 31 dekabr 2023-cü il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərindən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz audit Beynəlxalq Audit Standartlarına (“BAS”) uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının (“MBESS”) “Peşəkar mühasiblərin etika məəcəlləsi”nə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları daxil olmaqla) (“MBESS Məcəlləsi”) uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün ən önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan audit kontekstində və həmin hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman nəzərdən keçirilmişdir və biz bu məsələlərə dair ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Biz hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələsi	Apardığımız audit nəticəsində əsas audit məsələsinin həlli
<i>Gəlirlərin tanınması</i> Gəlirlərin məbləği konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün çox əhəmiyyətli olduğundan biz gəlirlərin tanınması məsələsini apardığımız audit üçün ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik. Bundan əlavə, əməliyyatların əhəmiyyətli həcmi və müxtəlif gəlir mənbələrinin sayını nəzərə alaraq gəlirlərin tanınması mürəkkəb prosesdir. Gəlirlər haqqında məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 2-ci və 16-cı Qeydlərdə açıqlanır.	 Biz gəlirlərin tanınması ilə bağlı Qrupun uçot siyasətini təhlil etdik və Qrupun gəlir mənbələri barədə anlayış əldə etdik. Taym-çarterlər üçün, biz seçmə üsulu əsasında təhvil-təslim aktlarında göstərilən günlərin sayını xidmət müqavilələrində göstərilən tariflərə vuraraq gəlirləri yenidən hesabladıq və məbləği Qrup tərəfindən tanınmış məbləğlə müqayisə etdik. Reys çarterləri üçün, biz seçmə üsulu əsasında konosamentdə göstərilən yük daşıma tariflərini yüklərin çəkisinə vuraraq gəlirləri yenidən hesabladıq və nəticələri Qrup tərəfindən tanınmış gəlir məbləği ilə müqayisə etdik. Seçmə üsulu əsasında müştərilərdən debitor borcları qalıqlarına dair təsdiqlər əldə etdik. Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə gəlirlərin açıqlanmasını təhlil etdik.

Əsas audit məsələsi	Apardığımız audit nəticəsində əsas audit məsələsinin həlli
<i>Uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşməsi göstəricilərinin qiymətləndirilməsi</i>	
31 dekabr 2023-cü il tarixinə uzunmüddətli aktivlərin əhəmiyyətli olduğuna və dəyərsizləşmə göstəricilərinin təhlilində istifadə edilmiş ehtimallarla bağlı rəhbərliyin mühakimələri və hesablamalarının subyektivliyinə görə bu məsələni apardığımız audit üçün ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik. Dəyərsizləşmə göstəricilərinin təhlilində istifadə edilən əhəmiyyətli fərziyyələrə gələcək kapital tələbləri, əməliyyat nəticələri, habelə istifadə edilən diskont dərəcəsi daxildir. Rəhbərlik dəyərsizləşmə göstəriciləri üzrə təhlil aparmış və 31 dekabr 2023-cü il tarixinə uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşməsinə səbəb olan hər hansı xarici və ya daxili amilləri müəyyən etməmişdir. Uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşmə göstəricilərinin təhlilinə dair məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3-cü Qeyddə açıqlanmışdır.	Biz uzunmüddətli aktivlərin potensial dəyərsizləşməsi göstəricilərinin olub-olmaması üzrə rəhbərliyin qiymətləndirməsini təhlil etdik. Biz mövcud məlumatları təhlil etdik və aktivlərin dəyərinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasının müşahidə edilə bilən göstəricilərinin olub-olmamasını qiymətləndirdik. Biz il ərzində Qrupa mənfi təsir göstərən əhəmiyyətli təsirlərin olub-olmamasını qiymətləndirdik. Xüsusilə, biz hər hansı kənarlaşmaları aşkar etmək üçün Qrupun faktiki fəaliyyət nəticələrini planlaşdırılmış əməliyyat nəticələri ilə müqayisə etdik. Biz dövr ərzində bazar faiz dərəcələri və Qrupun cari kapitalının orta qiymətində artımın olub-olmamasını qiymətləndirdik. Biz aktivlərin fiziki zədələnməsinə dair mövcud əsasları araşdırdıq. Əhəmiyyətli gecikmələr və ya kənarlaşmaları müəyyən etmək üçün biz Qrup tərəfindən çəkilmiş faktiki əsaslı xərcləri planlaşdırılmış əsaslı xərclərlə müqayisə etdik. Biz həmçinin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında Qrupun dəyərsizləşmə təhlili haqqında açıqlamasını təhlil etdik.

Qrupun 2023-cü il üzrə illik Hesabatına daxil edilən digər məlumatlar

Digər məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə auditorun hesabatı istisna olmaqla, Qrupun 2023-cü il üzrə illik Hesabatına daxil edilmiş məlumatlardan ibarətdir. Rəhbərlik digər məlumatlara görə məsuliyyət daşıyır. Qrupun 2023-cü il üzrə illik Hesabatının hazırkı auditor hesabatının tarixindən sonra bizə təqdim edilməsi gözlənilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəyimiz digər məlumatları əhatə etmir və biz həmin məlumatlara dair hər hansı formada əminlik ifadə edən heç bir nəticə təqdim etmirik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan audit ilə əlaqədar bizim vəzifəmiz əldə edildiyi zaman yuxarıda göstərilən digər məlumatlarla tanış olmaq və digər məlumatla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və ya audit zamanı əldə etdiyimiz məlumat arasında əhəmiyyətli uyğunsuzluğun olub-olmadığını və ya digər məlumatlarda əhəmiyyətli təhrifin mövcud olub-olmadığını yoxlamaqdır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və Audit Komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit Komitəsi Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditü üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Saxtakarlıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki saxtakarlığa gizli sözləşmə, aldatma, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər;
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük;
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk;

- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrup daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər;
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk;
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıq.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Audit Komitəsinin nəzərinə çatdırmalıyıq.

Bundan əlavə biz Audit Komitəsinə müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz barədə, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda təhdidlərin aradan qaldırılması üçün görülən tədbirlər və ya tətbiq edilən ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Audit Komitəsinə təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının audit üçün daha önəmli olan və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən ictimai faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən auditə görə məsuliyyətli partnyor Nərgiz Kərimovadır.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

15 may 2024-cü il

Bakı, Azərbaycan

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

31 dekabr 2023-cü il tarixinə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Aktivlər			
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	278,314	34,353
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	6	259	406
Ticarət və digər debitor borcları	7	93,766	232,597
Vergilər üzrə debitor borcları	8	9,543	10,187
Mənfəət vergisi üzrə debitor borcları	20	5,221	–
Qısamüddətli avans ödənişləri	9	8,000	6,558
Mal-material ehtiyatları	10	43,588	36,413
Cəmi cari aktivlər		438,691	320,514
Uzunmüddətli aktivlər			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	13	965,287	964,264
Birgə müəssisəyə investisiyalar	22	190,055	–
Qeyri-maddi aktivlər		5,004	4,566
İstifadə hüququ olan aktivlər	14	–	9,153
Ticarət və digər debitor borclarının uzunmüddətli hissəsi	7	110,591	–
Uzunmüddətli avans ödənişləri	9	33,911	36,919
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		1,304,848	1,014,902
Cəmi aktivlər		1,743,539	1,335,416
Kapital			
Səhm kapitalı	15	440,051	440,051
Əlavə ödənilmiş kapital	15	361,100	129,100
Bölüşdürülməmiş mənfəət		635,281	604,539
Cəmi kapital		1,436,432	1,173,690
Öhdəliklər			
Cari öhdəliklər			
Ticarət və digər kreditör borcları	11	28,910	37,900
Digər vergilər üzrə kreditör borcları	19	44,931	38,008
Mənfəət vergisi üzrə kreditör borcları	20	–	11,102
Qısamüddətli və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	12	7,848	4,499
İcarə öhdəlikləri	14	–	2,594
Müqavilə öhdəlikləri		17,616	16,662
Cəmi cari öhdəliklər		99,305	110,765
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	20	33,407	34,123
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin uzunmüddətli hissəsi	12	169,490	4,235
İcarə öhdəlikləri	14	–	7,797
Digər uzunmüddətli öhdəliklər	11	4,905	4,806
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		207,802	50,961
Cəmi öhdəliklər		307,107	161,726
Cəmi kapital və öhdəliklər		1,743,539	1,335,416

15 may 2024-cü il tarixində konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını Qrupun adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər

Cənab Rəuf Vəliyev
Sədr

Cənab Cəlal Fərəcli
İqtisadi məsələlər üzrə sədr müavini

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə***(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2023-cü il	2022-ci il
Gəlirlər	16	524,195	570,071
Satışların maya dəyəri	17	(375,113)	(369,444)
Ümumi mənfəət		149,082	200,627
Ümumi və inzibati xərclər	17	(60,921)	(52,159)
Sosial xərclər	17	(9,506)	(8,575)
Digər əməliyyat gəliri	21	50,490	32,827
Digər əməliyyat xərcləri	17	(67,259)	(70,172)
Gözlənilən kredit zərərləri ("GKZ")	17	(1,050)	(8,249)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin, qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən gəlir/(zərər)		74	(175)
Məzənnə fərqindən zərər		(1,688)	(829)
Əməliyyat mənfəəti		59,222	93,295
Maliyyə xərcləri		(9,621)	(1,222)
Birgə müəssisələrin nəticəsində pay		6,761	-
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət		56,362	92,073
Mənfəət vergisi xərci	20	(12,677)	(26,632)
İl üzrə mənfəət		43,685	65,441
İl üzrə digər ümumi gəlir		-	-
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		43,685	65,441

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Səhm kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	440,051	99,100	549,098	1,088,249
II üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	65,441	65,441
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 15)	–	30,000	–	30,000
Dividendlər (Qeyd 15)	–	–	(10,000)	(10,000)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	440,051	129,100	604,539	1,173,690
II üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	43,685	43,685
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 15)	–	232,000	–	232,000
Ümumi nəzarət altında olan müəssisədən ticarət debitor borclarında dəyişikliyin təsiri (Qeyd 7)	–	–	(12,943)	(12,943)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	440,051	361,100	635,281	1,436,432

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2023-cü il	2022-ci il
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		56,362	92,073
<i>Aşağıdakılar üzrə düzəlişlər</i>			
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin və istifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	13	87,275	96,174
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	17	899	887
GKZ	17	1,050	8,249
Mal-material ehtiyatları üzrə ehtiyatın qaytarılması	17	(2,086)	(1,282)
Məzənnə fərqi		781	776
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən zərər		73	175
Əlverişli satınalma üzrə gəlir	22	(13,294)	-
İcarənin xitamından gəlir	14	(1,238)	-
Maliyyə xərcləri		9,621	1,222
Birgə müəssisənin nəticəsində pay		(6,761)	-
Ticarət və digər debitor borclarının silinməsi		885	-
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		133,567	198,274
Ticarət və digər debitor borclarında azalma		10,233	2,435
Mal-material ehtiyatlarında azalma/(artım)		(5,089)	10,783
Avans ödənişlərində azalma/(artım)		(1,442)	7,044
Vergilər üzrə debitor borclarında azalma		644	4,483
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitlərində azalma/ (artım)		147	(308)
Ticarət və digər kreditör borclarında azalma		(8,956)	(2,510)
Digər uzunmüddətli öhdəliklərdə (azalma) /artım		99	(770)
Müqavilə öhdəliklərində artım		953	7,964
Vergilər üzrə kreditör borclarında (azalma)/artım		6,923	(13,492)
Əməliyyat fəaliyyətindən əldə edilmiş pul vəsaitləri		137,079	213,903
Ödənilmiş mənfəət vergisi	19, 20	(26,480)	(13,128)
Ödənilmiş faizlər		(310)	(854)
Əməliyyat fəaliyyətindən xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		110,289	199,921
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin alınması		(87,104)	(173,548)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(1,005)	(577)
Birgə müəssisəyə investisiyalar	22	(170,000)	-
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		(258,109)	(174,125)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Uzunmüddətli kreditlərin ödənilməsi	12	(4,235)	(4,235)
Səhmdara ödənilmiş dividend		-	(10,000)
İstiqrazlar üzrə faizin ödənilməsi		(5,100)	-
İstiqrazlardan daxilolmalar		170,000	-
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım	15	232,000	30,000
İcarə öhdəliyi üzrə ödəniş		-	(12,633)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		392,665	3,132
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		244,845	28,928
Xalis məzənnə fərqi		(884)	(887)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	34,353	6,312
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		278,314	34,353

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Qrup və onun əməliyyatları

"Azerbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Şirkət") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azerbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında 22 oktyabr 2013-cü il tarixli 6 nömrəli və "Azerbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin fəaliyyətinin təşkili haqqında 10 yanvar 2014-cü il tarixli 213 nömrəli Sərəncamlarına əsasən, Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi ("ADXDG") və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin ("SOCAR") Xəzər Dəniz Neft Donanmasının ("XDND") birləşdirilərək yenidən təşkil olunması yolu ilə yaradılıb. İki şirkət iqtisadiyyatda köklü struktur islahatlarının davam etdirilməsi, dəniz gəmiçiliyi sahəsində yerli və beynəlxalq daşımaların artırılması, Azərbaycanın rəqabət qabiliyyətinin və tranzit potensialının gücləndirilməsi, eləcə də dövlətə məxsus gəmiçilik şirkətlərinin mərkəzləşdirilmiş qaydada idarə edilməsindən sinerjilərin əldə edilməsi məqsədilə birləşdirilmişdir.

Şirkət və onun tömə müəssisələri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında birlikdə "Qrup" adlandırılır və Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına aşağıdakı müəssisələr daxildir:

Ad	Kapitalda pay, %	
	2023-cü il	2022-ci il
Azerbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi QSC	100	100
Azerbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası	100	100
Xəzər Dəniz Neqliyyatı Layihə-Axtarış və Elmi-Tədqiqat İnstitutu	100	100
Azerbaycan Dənizçilik Kolleci	100	100
"Dənizçi" Mənzil-Tikinti Kooperativ MMC	96	96
"ASCO" Logistics MMC	100	100
"ASCO Dry Türkiyə İşlətməçiliyi" Anonim Şirkəti	100	100
"Yaxt Klub" MMC	100	100
"ASCO Mühafizə" MMC	100	100
"Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" MMC	100	100
"Xəzər Dəniz Mühəndisliyi Bürosu" MMC	51	51
"ASCO Neqliyyat" MMC	100	100
"Dənizçi təmir-tikinti" MMC	100	100
ASCO Ship Management AFEZCO	100	0
SA Maritime AFEZCO	50	0

Qrupun tərkibinə 6,846 nəfər tam ştat işçisi olan dəniz xidməti-köməkçi və ticarət donanmaları, iki gəmi təmiri zavodu, istehsal xidmətləri, eləcə də logistika xidmətləri, dənizçilik üzrə təhsil, təmir, tikinti, quraşdırma və layihələşdirmə işlərini göstərən müəssisələr daxildir. Azərbaycan Respublikasının hökuməti ("Dövlət") Qrupun 100% mülkiyyətçisidir.

22 fevral 2021-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Şirkətin sədri və dörd üzvdən ibarət Müşahidə şurasının tərkibinin təsdiq edilməsi haqqında Sərəncam imzalamışdır.

3 may 2023-cü il və 22 may 2023-cü il tarixlərində yeni müəssisələr - müvafiq olaraq SA Maritime AFEZCO və ASCO Ship Management AFEZCO yaradılmışdır.

SA Maritime AFEZCO Qrup və SOCAR-a məxsus birgə müəssisədir, hər bir tərəfin şirkətdəki payı 50% təşkil edir. Qrup birgə müəssisənin nizamnamə kapitalına 100 milyon ABŞ dolları investisiya qoymuşdur. Birgə müəssisə xaricdə kommersiya fəaliyyəti ilə məşğul olmaq məqsədilə yaradılmış və Xəzərdən kənar hövzələrdə fəaliyyət göstərmək məqsədilə 3 ədəd "Aframax" tipli gəmi almışdır.

ASCO Ship Management AFEZCO nizamnamə kapitalı 100 min ABŞ dolları olan Qrupun 100%-lik tömə müəssisəsidir. Bu müəssisə SA Maritime AFEZCO tərəfindən alınmış 3 yeni gəminin əməliyyatları üzərində idarəetmə fəaliyyəti ilə məşğuldur.

Qrupun rəsmi ünvanı: Azərbaycan, Bakı, Neftçilər prospekti 2.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Qrupun hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühəsibat Uçotunun Standartları Komitəsinin ("BMUSK") buraxdığı Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilən əsas mühəsibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim olunur. Həmin prinsiplər təqdim olunmuş bütün dövrlərə ardıcıl qaydada tətbiq edilmişdir. Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında bütün məbləğlər min Azərbaycan Manatı ("AZN") ilə təqdim edilir.

Qrup maliyyə hesabatlarını fəaliyyətinin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlamışdır.

Konsolidasiyanın əsası

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

Törəmə müəssisələr Qrupun fəaliyyətindən fayda əldə etmək məqsədilə maliyyə və əməliyyat siyasətlərini idarə etməkdən ibarət nəzarəti olan və səsvərmə hüquqlarının yarısından çox iştirak payına sahib olan bütün müəssisələrdir. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ Investisiya obyektı üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan səsvərmə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla bağlı risk və ya dəyişən gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun;
- ▶ Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektı üzrə nəzarəti istifadə etmək imkanına malik olsun.

Qrup investisiya obyektı üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər üç nəzarət elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişiklik əlamətinin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır. Törəmə müəssisənin il ərzində əldə edilmiş və ya silinmiş aktivləri, öhdəlikləri, gəlir və xərcləri Qrupun onun üzərində nəzarəti əldə etdiyi tarixdən başlayaraq və həmin nəzarətin başa çatdığı tarixədək konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir. Qrupun üzvləri arasında olan əməliyyatlarla əlaqədar bütün qrupdaxili aktivlər və öhdəliklər, kapital, gəlir, xərc və pul vəsaitlərinin hərəkəti konsolidasiya zamanı bütünlüklə silinir.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən dəyişiklik kapital əməliyyatı kimi uçota alınır.

Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət hüququnu itirirsə, bu zaman o, əlaqəli aktivlərin (o cümlədən qudvilin), öhdəliklərin, qeyri-nəzarət iştirak payının və kapitalın digər komponentlərinin tanınmasını dayandırır; nəticədə əldə edilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Qalan investisiyalar ədalətli dəyərle tanınır.

Cari və uzunmüddətli təsnifat

Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari aktiv kimi təsnif edilir:

- ▶ Normal əməliyyat dövründə satılması gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- ▶ Əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ Hesabat tarixindən on iki ay sonra reallaşdırılması gözlənilir; və ya
- ▶ Hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində ödəməli ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentidir.

Bütün digər aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi təsnif edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Cari və uzunmüddətli təsnifat (davamı)

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari öhdəlik kimi təsnif edilir:

- ▶ Normal əməliyyat dövründə ödənilməsi gözlənilir;
- ▶ Əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ Hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir; və ya
- ▶ Hesabat tarixindən sonra ən azından on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsinə təxirə salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Qrup bütün digər öhdəlikləri uzunmüddətli öhdəliklər kimi təsnif edir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri uzunmüddətli aktiv və öhdəliklər kimi təsnif edilir.

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi alış metodunu tətbiq etməklə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləğinin və əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət payının cəmi kimi ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi üçün alıcı əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət iştirak payını ədalətli dəyərle, yaxud da əldə edilən müəssisənin müəyyən edilə bilən xalis aktivlərindəki payına proporsional olaraq qiymətləndirir. Çəkilmiş alış məsəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə daxil edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldığıda, münasib təsnifləşdirmə və təyin etmə məqsədilə maliyyə aktivlərini və öhdəliklərini müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait, alış tarixində mövcud olan digər uyğun şərtlər əsasında qiymətləndirməlidir. Buna əldə edilən müəssisə tərəfindən əlaqədar töməmə alətlərin əsas müqavilədə ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələlərlə birləşdirilməsi zamanı, alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə əvvəllər mövcud olan iştirak payı alış tarixində ədalətli dəyərle yenidən ölçülür və nəticədə yaranan gəlir və ya zərər müvafiq olaraq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrə Qrup mühasibat uçotunun alış metodunu tətbiq edir.

Birgə müəssisəyə investisiya

Birgə müəssisə ("BM") birgə nəzarəti həyata keçirən tərəflərin birgə müəssisənin xalis aktivləri üzrə hüquq əldə etdikləri müqavilə razılaşmasıdır. Müqavilə ilə razılaşdırılmış birgə nəzarət yalnız müvafiq fəaliyyətlə əlaqədar qərarların qəbul edilməsi üçün birgə nəzarəti həyata keçirən tərəflərin birgə razılığı tələb edildikdə mövcud olur.

Əhəmiyyətli dərəcədə təsir və ya birgə nəzarətin olub-olmadığı müəyyən edilərkən istifadə edilən amillər töməmə müəssisələr üzrə nəzarətin müəyyən edilməsində istifadə edilən amillər ilə oxşardır.

Qrupun birgə müəssisələrə investisiyaları pay iştirakı üzrə kapital metoduna əsasən uçota alınır. Pay iştirakı üzrə kapital metoduna əsasən birgə müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra birgə müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Birgə müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərində daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır. Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabat Qrupun birgə müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin digər ümumi gəlirində hər hansı dəyişiklik Qrupun digər ümumi gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Birgə müəssisənin kapitalında birbaşa tanınmış payın satışından hər hansı gəlir və ya zərər Qrupun birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərindəki payı daxilində gəlir və ya zərər kimi əks etdirilir. Qrup ilə birgə müəssisələr arasında əməliyyatlardan irəli gələn gəlirlər və zərərlər müstəqil investorların birgə müəssisədəki payın nisbətində tanınır. Birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərində Qrupun payı konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və birgə müəssisələrin vergidən sonra mənfəət və ya zərərini və töməmə müəssisələrdə qeyri-nəzarət paylarını əks etdirir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Birgə müəssisəyə investisiya (davamı)

Birgə müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

Pay iştirakı üzrə kapital metodu tətbiq edildikdən sonra, Qrup birgə müəssisəyə investisiya üzrə dəyersizləşmə zərəri tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Hər hesabat tarixində Qrup birgə müəssisəyə investisiyanın dəyersizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyersizləşmənin məbləğini birgə müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda "Sair əməliyyat xərcləri"nin tərkibində tanıyır. Birgə müəssisə üzrə müvafiq olaraq əhəmiyyətli dərəcədə olan təsir və birgə nəzarət itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərle ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir və birgə nəzarət itirildikdən sonra birgə müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərde tanınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin funksional valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan manatıdır (AZN), çünki Qrupun gəlirləri, xərcləri, alınmış mal-material ehtiyatları və öhdəliklərinin əhəmiyyətli hissəsinin qiymətləndirilməsi, çəkilməsi, ödənilməsi və ya digər yolla ölçülməsi AZN ilə həyata keçirilir.

Qrupun müəssisələrinin Qrupun funksional valyutasından fərqli olan valyutalarla aparılan və Qrupun funksional valyutası ilə ölçülməmiş əməliyyatları aşağıdakı şəkildə çevrilir:

- ▶ Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə qüvvədə olan yekun məzənnəyə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir;
- ▶ Hər bir mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir).

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə edilən əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 Avro = 1.8766 AZN, 1 RUB = 0.0188 AZN, 1 Türk lirası = 0.0576 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 Avro = 1.8114 AZN, 1 RUB = 0.0230 AZN, 1 Türk lirası = 0.0909 AZN).

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları

Maliyyə aləti bir müəssisənin maliyyə aktivini və digər müəssisənin maliyyə öhdəliyi və ya kapital alətini yaradan müqavilədir.

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərde və ya amortizasiya olunmuş dəyərde qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alınə bilən və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivin və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülür və ehtimal edilir ki, bazar iştirakçıları bu zaman öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivin maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivin maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Qrup mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövr şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktivin almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyər qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alış, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərinə daxil edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilölmələri (kreditlər üzrə gələcək zərərərər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinədək dəyişən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanması müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir. İlk tanınma zamanı alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər üçün effektiv faiz dərəcəsi kredit riski nəzərə alınaraq uyğunlaşdırılır, yəni müqavilə üzrə ödənişlər deyil, ilkin tanınmada gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən hesablanır.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərlər, digər ümumi gəlir (DÜG) vasitəsilə ədalətli dəyərlə tanınan aktivlər və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərədə əks etdirilən alətlər kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərlə ölçür və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərədə əks etdirilən alətlər kimi tanınan aktivlər üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktiki vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 sayılı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya dəyəri ilə təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsinə ("YƏMFÖ") təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə "YƏMFÖ testi" deyilir və bu, hər bir alət üzrə ayrıca aparılır.

Qrupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Başqa sözlə, Qrupun biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir.

Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yeni Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri 4 kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- Məcmu gəlirləri və zərərleri yenidən bölüşdürməklə DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirləri və zərərleri yenidən bölüşdürmədən DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərədə əks etdirilən maliyyə aktivləri.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyərli maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Qrupa daha uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərli ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır; və
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə yalnız qalan əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət olan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərli maliyyə aktivləri sonradan Effektiv Faiz Dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlir və zərərler mənfəət və ya zərərde aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə tanınır.

Qrupun amortizasiya hesablanmış dəyərli maliyyə aktivlərinə ticarət debitor borcları daxildir.

Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup borc alətlərini DÜG ilə ədalətli dəyərli ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq, həm də satılmaq məqsədilə saxlanılır; və
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə əsas vəsaitlərdən və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

DÜG ilə ədalətli dəyərli borc alətləri üçün faiz gəliri, xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi və dəyərsizləşmə zərərləri və ya qaytarmalar konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda tanınır və amortizasiya hesablanmış dəyərli maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada hesablanır. Ədalətli dəyərde qalan dəyişikliklər DÜG ilə tanınır. Uçotdan çıxarılanda DÜG-də tanınmış məcmu ədalətli dəyərde dəyişiklik mənfəət və ya zərərə yenidən bölüşdürülür.

Qrupun DÜG ilə ədalətli dəyərli borc alətləri mövcud deyil.

DÜG ilə ədalətli dəyərli maliyyə aktivləri (kapital alətləri)

İkinci tanınmada Qrup 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Təqdimatı" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edə bilər. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gəlir və zərərler heç zaman mənfəət və ya zərərə aid edilmir. Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda digər gəlir kimi tanınır. Lakin Qrup alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması olan belə daxilolmalardan faydalanırsa, belə gəlirlər DÜG-də tanınır. DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərli kapital alətləri üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılır.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərde əks olunan maliyyə aktivləri

Qrupun saxladığı ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərde əks olunan maliyyə aktivlərinə ticarət üçün saxlanılan maliyyə aktivləri, ikinci tanınmada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərde əks olunan maliyyə aktivləri və ya ədalətli dəyərli ölçülməsi mütləq olan aktivlər daxildir. Yaxın zamanda satış və ya yenidən alışı məqsədi ilə əldə olunarsa, maliyyə aktivləri ticarət üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Effektiv həqiqi alətləri kimi təyin olunmayan töərəmə alətlər, o cümlədən ayrılmiş əlaqədar töərəmə alətlər də satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Yalnız əsas məbləğ və faizlərin ödənilməsinə təşkil etməyən pul vəsaitlərinin hərəkətini yaradan maliyyə aktivləri, biznes modelindən asılı olmayaraq, mənfəət və ya zərərde ədalətli dəyərli təsnifləşdirilir. Borc alətlərinin amortizasiya hesablanmış dəyərli və ya DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərli təsnifləşdirilməsi üçün yuxarıda təsvir edilən meyarlara baxmayaraq borc alətləri, bununla uçot uyğunsuzluğu aradan qaldırılır və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldılarsa, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərde əks olunan maliyyə aktivləri kimi təyin edilə bilər.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir).

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə tanınır, ədalətli dəyərde xalis dəyişikliklər isə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda tanınır.

Hibrid müqavilənin tərkib hissəsi olan, maliyyə öhdəliyini və ya qeyri-maliyyə əsas müqaviləni ehtiva etdirən asılı törəmə alət, aşağıdakı hallarda əsas müqavilədən ayrılır və ayrıca alət kimi uçota alınır: iqtisadi xüsusiyyətlər və risklər əsas müqavilə ilə sıx əlaqəli deyildir, asılı törəmə alətlə eyni şərtləri olan ayrıca alət törəmə alət antayışına uyğundur və hibrid müqavilə ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməyən alət kimi ölçülür. Asılı törəmə alətlər ədalətli dəyərlə ölçülür, ədalətli dəyərde dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Müqavilə əsasında tələb olunacaq pul vəsaitlərinin hərəkəti əhəmiyyətli dərəcədə dəyişən müqavilənin şərtlərində dəyişiklik olanda və ya maliyyə aktivləri ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən aktivlər kateqoriyasından xaric yenidən təsnifləşdirildə yenidən qiymətləndirmə aparılır.

Maliyyə aktivinə dair əsas müqaviləni ehtiva etdirən hibrid müqavilə daxilində asılı törəmə alət ayrıca uçota alınmır. Maliyyə aktivləri, asılı törəmə alətlə birlikdə, tam şəkildə ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilməlidir.

Uçotdan çıxarma

Maliyyə aktivləri (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivlərinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yeni Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının müddəti başa çatmışdır;
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Qrup aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu köçürdükdə və ya "tranzit" razılaşmasına qoşulduqda, mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaları saxlayıb-saxlamadığını və nə dərəcədə saxladığını qiymətləndirir. Qrup nə aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş, nə də özündə saxlamışdırsa, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdürsə, aktiv Qrupun həmin aktivdə davam edən iştirakı həddində əks etdirilir. Bu halda Qrup əlaqəli öhdəliyi də tanıyır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Qrupun saxladığı hüquq və öhdəlikləri əks etdirən əsaslarla ölçülür.

Aktivdə iştirakın köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri və Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən daha az olanı ilə ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan bütün borc alətləri üçün GKZ üçün ehtiyatı tanıyır. GKZ müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək müqavilədə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə Qrupun alınmasını gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında fərq ilkin effektiv faiz dərəcəsinə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir.

GKZ iki mərhələdə müəyyən edilir. İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün ayrılır (12 aylıq GKZ). İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMƏGKZ) əsaslanır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir).

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Ticarət debitor borcları olmayan maliyyə aktivləri üçün Qrup GKZ-nin hesablanması ümumi yanaşmanı tətbiq edir. Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün Qrup GKZ-nin hesablanmasında sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edilir. Beləliklə, Qrup kredit riskində dəyişiklikləri izləmir, əvəzinə hər hesabat tarixində AMƏGKZ əsasında kredit zərərinə bənzər təyini edir. Qrup debitorlara və iqtisadi mühitə xas olan perspektiv amilləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri əsasında ehtiyat matrisasını yaratmışdır.

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə öhdəlikləri ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kreditlər və borc öhdəlikləri və ya effektiv hecinqdə hecinq aləti kimi təyin olunmuş törəmə alətləri kimi təsnif edilir.

Maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır və kreditlər, borclar və kreditor borcları halında birbaşa aid edilən əməliyyat xərcləri çıxılır. Qrupun maliyyə öhdəliklərinə ticarət və digər kreditor borcları, kreditlər və borc öhdəlikləri daxildir.

Sonrakı ölçmə

Maliyyə öhdəliklərinin ölçülməsi onların aşağıda göstərilən təsnifatından asılıdır:

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəliklərinə, ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri və ilkin tanınmada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təyin edilmiş maliyyə öhdəlikləri daxildir.

Maliyyə öhdəlikləri yaxın zamanda geri alınmaq məqsədilə qəbul edildisə ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir. Bu kateqoriyaya eyni zamanda 9 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi qaydada hecinq münasibətlərində hecinq aləti kimi təyin olunmayan törəmə maliyyə alətləri daxildir. Ayrılmış əlaqəli törəmə alətlər də effektiv hecinq aləti kimi təyin edilmədiyi hallarda ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi təsnifləşdirilir.

Ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər üzrə gəlir və ya zərərlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda tanınır.

İlkin tanınma tarixində ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi tanınmış öhdəliklər ilkin tanınma tarixində və yalnız 9 sayılı MHBS-də nəzərdə tutulan meyar qarşılananda təyin olunur. Qrup hər hansı maliyyə öhdəliyini ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan öhdəlik kimi təyin etməmişdir.

Kreditlər, borc öhdəlikləri və kreditor borcları

Bu kateqoriya Qrup üçün daha uyğundur. İlkin tanınmadan sonra faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya hesablanmış dəyərlə qiymətləndirilir. Gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda öhdəliklərin tanınması dayandırıldıqda, eləcə də amortizasiya prosesi vasitəsilə əks etdirilir. Amortizasiya hesablanmış dəyər satınalma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır. EFD-nin amortizasiyası konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir. Bu kateqoriya faiz hesablanan kreditlərə və borc öhdəliklərinə tətbiq edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri (davamı)

Tanınmanın dayandırılması

Maliyyə öhdəliyinin tanınması bu halda dayandırılır ki, həmin öhdəlik ya dayandırılmış, ya ləğv olunmuş, ya da müddəti bitmiş olsun. Əgər mövcud maliyyə öhdəliyi həmin kreditor qarşısında fərqli şərtlərlə başqa öhdəliklə əvəz edilərsə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilərsə, bu cür əvəzedilmə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərq konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda öz əksini tapır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Qrup maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı xalis əsasda həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivləri reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir.

Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və digər debitor borcları ilk öncə ədalətli dəyərle tanınır və sonra effektiv faiz metodundan istifadə etməklə, gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatı çıxaraq, amortizasiya hesablanmış dəyərle ölçülür. Debitor borcları Qrupun müəyyən şərtlərdən asılı olaraq ödəniş almaq hüququndan ibarətdir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək depozitlər və ilkin ödəmə müddəti 3 aydan çox olmayan digər qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri "pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri" kateqoriyasından ayrıca göstərilir. Məhdudiyyət qoyulmuş qalıqlar ƏDV depozit qalığında mövcud olan məbləğdən ibarətdir və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın məqsədləri üçün pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin tərkibindən çıxarılır.

Ticarət kreditor borcları

Ticarət kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Ticarət kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyərde uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülür.

Kreditlər

Bütün kreditlər əvvəlcə kreditlə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Kreditlər effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Gemilər, əsas vəsaitlərin tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış kreditlər üzrə faiz xərcləri aktivləri istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və ya hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə digər xərclər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Gəmilər, əsas vəsaitlər

Tamamlanmamış tikinti, əsas vəsaitlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır. Əgər tanınma meyarı qarşılanırsa, bu dəyərə gəmilərin, əsas vəsaitlərin bir hissəsinin əvəzlənməsi xərcləri və uzunmüddətli tikinti layihələri üçün borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər daxildir. Gəmilərin və əsas vəsaitlərin mühüm hissələrinin müntəzəm olaraq dəyişdirilməsi tələb olunarsa, bu zaman Qrup bu hissələri ayrıca olaraq, onlara xüsusi istifadə müddətləri əsasında amortizasiya hesablayır. Analoji olaraq, əsas yoxlama aparılanda, tanınma meyarı qarşılanırsa, onun dəyəri əsas vəsaitlərin balans dəyərində əvəz edilmə kimi tanınır. Bütün digər təmir və saxlama xərcləri mənfəət və ya zərərin tərkibində xərclərə silinmiş kimi əks olunur.

Sonrakı tarixdə əmələ gələn, gəmilərin əsaslı yenilənməsi və təmiri üzrə əhəmiyyətli xərclər hər bir aktivin balans dəyərinə daxil edilir. Onlar yalnız bu halda ayrıca aktiv kimi tanınmalıdır ki, həmin maddə ilə bağlı gələcək iqtisadi faydaların Qrup üçün faydalı olması ehtimal edilsin və aktivin alış dəyəri etibarlı şəkildə müəyyən edilə bilsin. Adi təmir və texniki xidmət xərcləri çəkildiyi dövr ərzində hesabat dövrünün xərcləri kimi tanınır.

Gəmilərə onların qiymətləndirilmiş istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır. Aktivlərin qiymətləndirilmiş istifadə müddəti və qalıq dəyərlərinə hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır və lazım olarsa gözlənilən gələcək iqtisadi faydalarda baş vermiş dəyişiklikləri əks etdirmək məqsədilə düzəlişlər aparılır.

Köhnəlmə

Gəmilər, əsas vəsaitlər üçün düzxətli amortizasiya metoduna əsasən amortizasiya hesablanır. Torpaq üçün amortizasiya hesablanmır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün amortizasiya hesablanmır.

Qrupun gəmilərinin, əsas vəsaitlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Bina və tikililər	15-30 il
Maşın və avadanlıq	3-25 il
Gəmilər və port qurğuları	3-30 il

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonunadək istifadə edəcəyini gözləyirsə və əlavə qalıq dəyərinin mövcud olmadığı nəzərdə tutulursa, aktivin qalıq dəyəri sifirə bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

İcarələr

Qrup müqavilənin icarə müqaviləsi olub-olmaması və ya icarə komponentinə sahib olub-olmaması, yeni ödəniş qarşılığında müəyyən müddət ərzində müəyyən aktivdən istifadə hüququnun olması faktını başlanğıc tarixində müəyyənləşdirir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

İcarələr (davamı)

Grup icarəçi qismində

Grup qısa müddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçülmə metodundan istifadə edir. Grup icarə üzrə ödənişləri etmək üçün icarə öhdəlikləri və müvafiq aktivdən istifadə hüququnu təzahür edən aktivdən istifadə hüququ tanıyır.

i) İstifadə hüququ olan aktivlər

Grup icarənin başlanğıc tarixində (yeni müvafiq aktivin istifadəyə hazır olduğu tarix) aktivdən istifadə hüququ tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır və icarə öhdəliklərinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə düzəlişlərə məruz qalır. İstifadə hüququ olan aktivlərin maya dəyərinə tanınan icarə öhdəliklərinin dəyəri, ilkin birbaşa xərclər və icarə üstünlükləri çıxılmaqla başlanğıc tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş icarə ödənişləri daxildir. İstifadə hüququ olan aktivlər icarə müddəti və ya aktivin ehtimal edilən ömür müddətindən daha qısa olan dövr üzrə düz xətti amortizasiya metoduna əsasən aşağıdakı qaydada amortizasiya olunur:

Binalar və tikililər	3-15 il
Maşın və avadanlıqlar	3-15 il
Gəmilər və liman avadanlıqları	3-15 il
Nəqliyyat vasitələri, mebel və digər	3-5 il

Əgər icarəyə götürülmüş aktiv üzərində mülkiyyət hüququ icarə müddətinin sonunda Qrupa keçirsə və ya maya dəyəri özündə alış opsiyonundan istifadəni ehtiva edirsə, amortizasiya aktivin ehtimal edilən ömür müddəti üzrə aparılır.

ii) İcarə öhdəlikləri

İcarənin başlanma tarixində Grup icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanıyır. İcarə ödənişlərinə icarə güzəştləri üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər), indeks və ya dərəcədən asılı olan dəyişən icarə ödənişləri və qalıq dəyəri zamanatları üzrə ödənilməsi gözlənilən məbləğlər daxildir. İcarə ödənişlərinə həmçinin icarə müddəti ərzində Grup tərəfindən istifadəsi əminliklə bilinən alış opsiyonunun qiyməti və icarə müddətinin Qrupun xitam vermə opsiyonundan istifadə edəcəyini əks etməsi halında icarə müqaviləsinə xitam verilməsi səbəbindən ödəniləcək cərimələr də daxildir. İndeks və ya dərəcədən asılı olmayan dəyişən icarə ödənişləri (məl-material istehsalı üçün çekildiyi hallar istisna olmaqla) ödəniş şərtləndirən hadisənin baş verdiyi və ya şəraitin yarandığı dövrdə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığı təqdirdə Grup icarənin başlanma tarixinə olan artan borc alma dərəcəsi ilə istifadə edir. Başlanma tarixindən sonra icarə öhdəliklərinin məbləği faizin artmasını əks etdirmək üçün artırılır və edilmiş icarə ödənişləri üçün azaldılır. Bundan əlavə, modifikasiya, icarə müddətində dəyişiklik, icarə ödənişlərində dəyişiklik (məsələn, bu cür icarə ödənişlərini müəyyən etmək üçün istifadə edilən indeks və ya dərəcədə dəyişiklikdən irəli gələn gələcək ödənişlərə edilən dəyişikliklər) və ya əsas aktivin alış opsiyonunun qiymətləndirilməsində dəyişiklik baş verdikdə icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür.

iii) Qısa müddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi

Grup maşın və avadanlıqların qısa müddətli icarəsinə qısa müddətli icarənin tanınması üzrə azad olmanı tətbiq edir (məsələn: başlanma tarixindən etibarən 12 ayadək dövrü əhatə edən və alış opsiyonu olmayan icarələr). Grup həmçinin azdəyərli sayılan ofis avadanlıqlarının icarəsinə aşağı dəyərli aktivlərin icarəsinin tanınması üzrə azad olmanı tətbiq edir. Qısa müddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi üzrə icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində düz xətti üsulu ilə xərc kimi tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

İcarələr (davamı)

Grup icarədar qismində

Aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Qrupdan digər tərəfə keçirməyən icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat icarəsi üzrə danışıqlar zamanı çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərində əlavə olunur və icarə gəliri ilə eyni əsaslarla icarə müddəti boyunca tanınır. Şərti icarə haqları qazanıldığı dövrdə gəlir kimi tanınır.

Qeyri-maddi aktivlər

Ayrılmış əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər ilkin tanınmada maya dəyəri ilə ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin maya dəyəri həmin aktivlərin əldə etmə tarixində ədalətli dəyərində bərabərdir. İlkin tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər bütün yığılmış amortizasiya və bütün yığılmış dəyersizləşmə zərərləri çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır.

Şirkətin daxilində yaradılmış qeyri-maddi aktivlər, kapitallaşdırılmış inkişaf xərcləri istisna olmaqla, kapitallaşdırılmır və əlaqəli məsrəf həmin məsrəfin meydana gəldiyi dövrdə mənfəət və ya zərərin tərkibində göstərilir. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və kompüter proqramları, patentlər, lisenziyalar, müştərilərlə münasibətlər, ticarət adı, su mülkü və tədqiqat və inkişaf layihələri daxildir.

Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən hesab edilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə faydalı iqtisadi istifadə müddətləri boyunca bərabər hissələrə bölünməklə amortizasiya hesablanır və qeyri-maddi aktivin dəyersizləşmə biləcəyini göstərən hər hansı əlamət olduqda dəyersizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Məhdud faydalı istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktiv üçün amortizasiya müddəti və amortizasiya metoduna ən azı hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktivin özlündə təcəssüm etdiyi gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən əldə olunma strukturundakı dəyişikliklər, müvafiq olaraq, amortizasiya müddəti və ya metodunun dəyişdirilməsi yolu ilə hesabatda alınır və uçot ehtimallarında dəyişikliklər hesab olunur. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivin funksiyasına uyğun xərc kateqoriyasında əks olunur.

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyersizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqla davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivin uçotdan silinməsindən irəli gələn gəlirlər və ya zərərlər xaric etmədən əldə edilən xalis daxilolmalar ilə aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi ölçülür və aktiv uçotdan silinəndə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda tanınır.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyərde qeydə alınır. Mümkün xalis satış dəyəri, hesablanmış tamamlama və satış məsrəfləri çıxılmaqla, hesablanmış adi fəaliyyət zamanı satış qiymətidir.

Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərinə birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, nəqliyyat və istehsal xərcləri (normal fəaliyyət həcminə əsasən) daxildir.

Dividendlər

Grup dividend ödəmək öhdəliyini bölüşdürməyə icazə verildikdə və bölüşdürmə artıq Qrupun ixtiyarında olmadıqda tanıyır. Azərbaycan Respublikasının korporativ qanunvericiliyinə əsasən, bölüşdürmə səhmdar tərəfindən təsdiq edildikdə aparıla bilər. Müvafiq məbləğ birbaşa kapitalda tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Dövlətə ayırmalar

Dövlətə ayırmalar hökumətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və hökumətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin qalıq dəyərində qeydə alınır.

Dövlət ayırmaları

Səhmdar rolunda çıxış edən dövlətin ayırmaları pul vəsaitləri və ya qeyri-monetar aktivlərin köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Dövlət ayırmaları qeyri-monetar aktivlər formasında həyata keçirildikdə, Qrup bu cür aktivləri ödənişin ədalətli dəyəri ilə tanıyır; beləliklə, bu aktivlər sıfıra bərabər olan ödəniş məbləğində tanınır.

Əlavə dəyər vergisi

Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditör borcu

ƏDV üzrə kreditör borcu hesabat tarixində əvəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla, satış ilə bağlı ƏDV məbləğidir. Satış ilə bağlı ƏDV vergi orqanlarına ödəniş alındıqdan sonra ödənilir. Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə əvəzləşdirilməmiş satışlarla bağlı ƏDV həmçinin ƏDV üzrə kreditör borcuna daxildir. Debitor borclarının dəyersizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyersizləşmə üzrə ehtiyat lazım olduqda ƏDV də daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. Əlaqəli ƏDV üzrə təxirə salınmış öhdəlik debitor borcu vergi məqsədləri üçün silinəndə saxlanılır.

Əvəzləşdirilən ƏDV

Əvəzləşdirilən ƏDV hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş alışlara aiddir. Əvəzləşdirilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Gəlirlərin tanınması

Qrupun gəlirləri əsasən dəniz xidmətlərinin göstərilməsi (əsasən taym-çarterlər) və yük və sərnişinlərin daşınmasından (əsasən reys çarterləri) əldə edilir. Gəlirlər xidmətlər və ya mallar üzrə nəzarət müştəriyə keçəndə Qrupun həmin xidmətlər və ya mallar üçün almağı gözlədiyi ödənişin məbləği ilə tanınır. Qrup, gəlirlərə dair razılaşmada əsas tərəf kimi çıxış etdiyi qənaətinə gəlmişdir, çünki adətən o, malları və ya xidmətləri müştəriyə ötürdükdən əvvəl, onlara nəzarət edir.

Reys çarterlərindən gəlirlər

Reys çarterlərindən gəlirlər gəminin sifarişçisinin bir ton yük üçün razılaşdırılmış fraxt dərəcəsi ilə ödənişi müqabilində bir və ya bir neçə yerdə yükü vurub bir və ya bir neçə yerdə yükü boşaltmaqla spot bazarında və fraxt müqaviləsi üzrə yükün daşınmasından əldə edilir. Fraxt müqavilələrində gəmidə yükün vurulması və boşaldılması üçün mövcud olan vaxt həcminə dair şərtlər nəzərdə tutulur. Qrup, bu şərtlər pozularsa, demerec formasında əlavə vaxta görə kompensasiya alır. Demerec, onun ödənilməsi mümkün olduğu andan reysin qalan müddəti üzrə tanınan dəyişən məbləğdir. Gəlirlərin tanınması metodunu tətbiq etməklə rəhbərlik hesab edir ki, reys çarteri üçün icra öhdəliyinin yerinə yetirilməsi gəmi yükləmə portuna çatanda başlayır və yük boşaltma portunda yük boşaldılanda başa çatır (yükləmədən boşaldılmaya qədər – bu zaman müştəri ilə müqavilənin qüvvəsi tamamlanır). Qrup icra öhdəliyinin yerinə yetirilməsini ölçmək üçün nəticələr metodundan istifadə edir, yəni reys üzrə gəlirlər yükləmədən yükboşaltmanın tamamlanması gözlənilədiyi tarixədək keçən vaxt əsasında proporsional qaydada tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Gəlirlərin tanınması (davamı)

Taym-çarterdən gəlirlər

Taym-çarterdən gəlirlər gəminin sifarişçisi tərəfindən gəminin və gəmi heyətinin xidmətlərindən razılaşdırılmış müddət ərzində istifadə edilməsindən əldə edilir. Müddətli fraxt müqavilələrinin xidmət müqavilələri kimi uçota alınması davam etdirilir. Gəminin sifarişçiləri Qrupun təklif etdiyi faydaları eyni zamanda aldığı və istifadə etdiyinə görə icra öhdəliyi dövr ərzində yerinə yetirilir.

Digər gəlirlər

Əsas fəaliyyət növləri olmayan əməliyyatlardan digər gəlirlərə adətən bir fərqli icra öhdəliyi daxil olur, bu da müştəri Qrupun fəaliyyətindən faydaları eyni zamanda aldığı və istifadə etdiyinə görə nəticələr metodu əsasında dövr ərzində yerinə yetirilir. Bununla bərabər Qrupun əsas fəaliyyəti ilə bağlı olmayan mal və xidmətlərin satışları ilə əlaqədar müqavilələrdən digər gəlirlər də əldə edilir. Bunlar konkret vaxtda yerinə yetirilir.

Müqavilə aktivləri

Müqavilə aktivləri müştəriyə çatdırılan mallar və ya xidmətlər müqabilində ödənişin alınması hüququdur. Qrup malları və xidmətləri müştərinin ödəniş etməsindən və ya ödəniş müddətinin çatmasından əvvəl çatdırarsa, müqavilə aktivləri şərti olaraq əldə edilmiş ödəniş üçün tanınır.

Müqavilə öhdəlikləri

Müqavilə öhdəliyi Qrupun müştəridən ödəniş aldığı (və ya ödəniş almalı olduğu) mal və xidmətlərin müştəriyə çatdırılması öhdəliyidir. Müştəri ödənişi Qrupun mal və xidmətləri müştəriyə çatdırdıqdan əvvəl etdikdə, müqavilə öhdəliyi ödəniş ediləndə və ya edilməli olanda (həminin daha öncə baş verməsindən asılı olaraq) tanınır. Müqavilə öhdəlikləri Qrup müqavilə üzrə öhdəliyini yerinə yetirdikdə gəlirlər kimi tanınır.

Əlaqəli tərəflər

Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 24 sayılı "Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar" adlı MUBS-a uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

Mənfəət vergisi

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya faktiki olaraq qüvvədə olmuş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər ümumi gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Mənfəət vergisi olmayan digər vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış vergi, öhdəlik metodundan istifadə etməklə, hesabat tarixində aktivlərin və öhdəliklərin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün göstərilmiş qalıq dəyərləri arasında mövcud olan bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı)

Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla vergiyə cəlb olunan bütün müvəqqəti fərqlər üçün tanınır:

- ▶ Təxirə salınmış vergi öhdəliyi şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qüvvəli və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlirdi, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallar;
- ▶ Müvəqqəti fərqlərin qaytarılması vaxtının nəzarət altında saxlanıla bilən və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə qaytarılması ehtimalı olmayan hallar istisna olmaqla, törəmə müəssisələrə, əlaqəli şirkətlərə investisiyalarla və birgə müəssisələrdə iştirak payları ilə əlaqədar vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər;

Təxirə salınmış vergi aktivləri aşağıdakılar istisna olmaqla bütün çıxılmalı müvəqqəti fərqlərin, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi aktivləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəliklərinin istifadəsi ilə əlaqədar vergi tutulmalı mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü baxımından, çıxılmalı müvəqqəti fərqlər, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəlikləri üçün tanınır:

- ▶ Çıxılan müvəqqəti fərqlərə aid olan təxirə salınmış vergi aktivləri şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlirdi, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallar; və
- ▶ Törəmə müəssisələrə, əlaqəli şirkətlərə investisiyalarla və birgə müəssisələrdə iştirak payları ilə bağlı vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlərlə əlaqədar, təxirə salınmış vergi aktivləri yaxın gələcəkdə müvəqqəti fərqlərin qaytarılması və müvəqqəti fərqləri qarşılaya biləcək vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü həddində tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin dəyəri hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və təxirə salınmış vergi aktivlərinin hamısının və ya bir hissəsini qarşılamaq üçün kifayət qədər vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğu ehtimalı olmadığı halda azaldılır. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində yenidən qiymətləndirilir və gələcək vergiyə cəlb olunacaq gəlirlər təxirə salınmış vergi aktivinin bərpa olunmasına imkan verirdi dərəcədə tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri, hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya faktiki olaraq qüvvədə olan vergi dərəcələri (və vergi qanunları) əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, cari vergi aktivlərini cari vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmək üçün qanuni hüquq mövcud olanda və təxirə salınmış vergilər eyni vergiyə cəlb olunan müəssisəyə aid olanda əvəzləşdirilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, maaşlar, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, ödənişli illik məzuniyyət və bülətlər, mükafatlar, əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlərə bağlı öhdəliklər və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Xərclər

Xərclər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda funksiyalarına görə əks etdirilir. Xərclərin xarakterinə uyğun kateqoriyaya ayrılması Qrupun idarələri və törəmə müəssisələrinin əməliyyat funksiyasına əsaslanır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat daxili hesabat qaydalarına əsasən əməliyyat məsələləri ilə bağlı Qrupun əsas qərar qəbul edən şəxslərinə təqdim edildiyi formada göstərilir. Qrup aşağıdakı kəmiyyət hədudlarından hər hansı birinə uyğun gələn əməliyyat seqmenti haqqında məlumatları ayrıca təqdim etməlidir:

- ▶ Kənar müştərilərə satışlar və seqmentlərarası satışlar və köçürmələr də daxil olmaqla, bəyan edilmiş gəlirləri bütün əməliyyat seqmentlərinin daxili və xarici gəlirləri daxil olmaqla məcmu gəlirlərinin 10 və ya daha artıq faizini təşkil edir;
- ▶ Hesabatda göstərilmiş mənfəət və ya zərərin mütləq məbləği, bəyan edilmiş zərəri olmayan bütün əməliyyat seqmentlərinin hesabatda təqdim edilmiş məcmu mənfəətin və bəyan edilmiş zərəri olan bütün əməliyyat seqmentlərinin hesabatda təqdim edilmiş məcmu zərərin mütləq məbləğlərindən ən yüksək olanının 10 və ya daha artıq faizini təşkil edir;
- ▶ Aktivləri bütün əməliyyat seqmentlərinin məcmu aktivlərinin 10 və ya daha artıq faizini təşkil edir.

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri

Qrupun 2 sayılı Qeyddə təsvir olunan mühasibat uçotu prinsipləri tətbiq edilərkən, rəhbərlik aktiv və öhdəliklərin digər mənbələrdən əldə edilə bilən balans dəyərlərinə dair mühakimələr, qiymətləndirmələr və fərziyyələri istifadə etməlidir. Qiymətləndirmələr və əlaqəli fərziyyələr ötən dövrlərdə toplanmış təcrübəyə, eləcə də münasib hesab olunan digər amillərə əsaslanır. Faktiki nəticələr bu təxminlərdən fərqlənə bilər.

Qiymətləndirmələr və onların əsasında dayanan fərziyyələr daim təhlil edilir. Uçot qiymətləndirmələrinə düzəlişlər yalnız müəyyən dövrə aiddirsə, həmin dövrdə tanınır, müəyyən dövrə və gələcək dövrlərə aiddirsə, həm cari, həm də gələcək dövrlərdə tanınır.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsi ilə bağlı əhəmiyyətli risk yaradan, gələcək dövrlərə aid əsas fərziyyələr, eləcə də hesabat dövrünün sonuna qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliliyinin digər əsas mənbələri aşağıda təqdim edilir.

Gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün GKZ-ni hesablamaq məqsədilə Qrup ehtiyat matrisindən istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafi baxımdan, məhsul növü, müştərinin növü və reytingi, akkreditiv və ya digər kredit sığortası növü ilə əhatə) müxtəlif müştəri seqmentlərinin qruplaşmasına görə keçmiş günlərin sayına əsaslanır.

Ehtiyat matrisi ilk öncə Qrupun keçmiş dövrlərdə müşahidə edilə bilən defolt dərəcələrinə əsaslanır. Qrup, keçmiş dövrlərdə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəni proqnoz məlumatlarına uyğunlaşdırmaq üçün matrisi dəqiqləşdirir. Məsələn, proqnoz maliyyə şəraitlərinin (məsələn ümumi yerli məhsul) növbəti ildə pisləşməsi, nəticədə sektordan defolt saylarının artması gözlənilirdi halda keçmiş dövrlər üzrə defolt dərəcələrində düzəlişlər edilir. Hər bir hesabat tarixində keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələrində düzəlişlər edilir və proqnoz qiymətləndirmələrində dəyişikliklər təhlil edilir.

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz şəraitləri və GKZ arasında əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli qiymətləndirmə təşkil edir. GKZ məbləği şəraitlərin dəyişməsinə və proqnoz iqtisadi şəraitlərə həssasdır. Həmçinin, Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəsi və iqtisadi şəraitlərin proqnozu müştərinin gələcəkdə faktiki defolta uğramasını göstərməyə bilər. Qrupun ticarət debitor borcları üzrə GKZ-lər haqqında məlumat 7-ci Qeyddə təqdim olunur.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri (davamı)

Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin tanınması

Təxirə salınmış xalis vergi aktivləri vergi tutulan gəlirlərdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisindən ibarətdir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri əlaqədar vergi faydasının realizasiyasının ehtimalı mövcud olduqda qeydə alınır. Vergi tutulan gələcək mənfəət və gələcəkdə realizasiyası ehtimal edilən vergi faydalarının məbləğini müəyyən edərkən Rəhbərlik mühakimələr edir və mövcud şəraitdə məqbul hesab edilən gələcək gəlirə dair gözləntilərdən istifadə edir.

Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlərə bağlı öhdəlik

Qrup öhdəliyi Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə uyğun olaraq qeydə alır və iş yerində xəsarət almış işçilərə kompensasiyanın ödənilməsi ilə bağlı öhdəlik daşıyır. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericilik və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflərin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir. Bu məbləğ qanunvericilik, normativ aktlar və müvafiq şərhlərin dəyişdirilməsi və yenidən baxılması ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları müvafiq qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq bu cür xərclərin məbləği və çəkildiyi müddətlə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Ehtimal edilən əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı öhdəliklərin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 11-ci Qeyddə açıqlanır.

Dəyersizləşmiş və ya köhnəlmiş mal-material ehtiyatları üçün ehtiyat

Qrup mal-material ehtiyatlarının qalıq dəyərini hər hesabat tarixində nəzərdən keçirir və lazım olarsa, köhnəlmiş, dəyərdən düşmüş və ləng hərəkət edən maddələrin məbləği qədər azaldır. Bu məbləğ ziyanın səviyyəsindən və istifadənin tezliyindən asılı olaraq, fərdi və ya məcmu şəkildə, köhnəlmiş və ləng hərəkət edən mal-material ehtiyatlarına tətbiq edilən faiz əsasında qiymətləndirilir.

Digər ehtiyatlar

Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Qrup ehtiyatların hamısının və ya bir hissəsinin, məsələn, sığorta müqaviləsi əsasında, əvəzinin ödənilməsinə gözləyirsə, bu ödəniş yalnız baş tutacağı zahirən yəqin olduqda ayrıca aktiv kimi uçota alınır. Ehtiyata aid olan xərclər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda hər hansı əvəzin ödənilməsinə çıxmaqla təqdim olunur. Pulun vaxt dəyərinin təsiri önəmlidirsə, ehtiyatlar münasib olduqda öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən cari vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etməklə diskont edilir. Diskont istifadə edildə, vaxt keçməsinə görə ehtiyatın artması maliyyə xərci kimi tanınır.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi

Bərpa edilə bilməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şəraitlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyersizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər və məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər. Qudvil və digər qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və digər vaxtlarda dəyersizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyersizləşmə üzrə yoxlanılır. Digər qeyri-maliyyə aktivləri bərpa edilə bilməyən balans dəyərinə dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyersizləşmə üzrə yoxlanılır.

İstifadə dəyəri hesablanarkən rəhbərlik aktivlər və yaxud pul vəsaitlərini yaradan vahidlər üzrə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini təxmin edir və onların cari dəyərini hesablamaq üçün uyğun diskont dərəcəsini seçir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri (davamı)

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi (davamı)

Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyər və istifadə dəyərinin daha yüksək olan məbləğinə bərabərdir. Qrup adətən istifadə dəyərini rəhbərliyin təsdiq etdiyi maliyyə büdcəsindəki diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə etməklə müəyyən edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər əsasında müəyyən edilirsə, Qrup qeyri-maliyyə aktivlərinin bərpa edilə bilən dəyərini müəyyənləşdirmək üçün müstəqil qiymətləndiriciləri cəlb edir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrup dəyersizləşmə göstəricilərinin təhlilini aparmış və hər hansı dəyersizləşmə amilini müəyyən etməmişdir (31 dekabr 2022-ci il: hər hansı dəyersizləşmə amili müəyyən edilməmişdir).

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti

Rəhbərlik gəmiləri, əsas vəsaitləri və qeyri-maddi aktivlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərclərini artırır və ya ləğv edilmiş və ya satılmış texniki cəhətdən köhnəlmiş aktivləri balansdan silir. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

İcarələr

İcarənin uzadılması hüququ ilə müqavilələrin icarə müddətinin müəyyənləşdirilməsində əhəmiyyətli mühakimə

İcarəçi və icarədar müqavilənin icarənin başlanğıcında icarə olub-olmadığını müəyyən etməlidir. Başlanğıc tarixi icarə müqaviləsinin qüvvəyə minməsi və tərəflərin icarə predmetinin əsas şərtlərinə və hallarına dair öhdəlikləri qəbul etməsi tarixlərindən ən tez başlayan tarixdir. Əsas aktiv icarə müqaviləsinin mövzusu olan və həmin aktiv üzrə istifadə hüququ icarədar tərəfindən icarəçiyə verilən aktivdir. İcarənin başlanma tarixi icarədarın əsas aktiv icarəçinin istifadəsi üçün əlçatan etməsi tarixidir.

İcarə müddəti icarə müddətinin başlanğıc tarixində başlayır və icarədar tərəfindən icarəçiyə icarə haqqı ödəmədən verilmiş hər hansı müddəti özündə cəmləşdirir.

Qrup icarə müddətini aşağıdakı müddətlərlə birlikdə ləğv edilməyən icarə müddəti kimi müəyyən edir:

- ▶ İcarəçi icarənin uzadılması hüququndan istifadə edəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin uzadılması hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər; və
- ▶ İcarəçi bu hüquqdan istifadə etməyəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin ləğv edilməsi hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər.

Alış opsiyonları icarənin müddətini uzatmaq və ya ona xitam vermək opsiyonlarına oxşar şəkildə qiymətləndirilir. Əsas aktiv almaq opsiyonu iqtisadi cəhətdən əsas aktivin qalan iqtisadi istifadə müddəti üçün icarə müddətinin uzadılması opsiyonu ilə oxşardır.

Qrup icarə müddətini icarəçi icarənin uzadılması hüququndan istifadə edəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin uzadılması hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər və icarəçi bu hüquqdan istifadə etməyəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin ləğv edilməsi hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər daxil olmaqla ləğv edilməyən müddət kimi müəyyən edir. Qrup, icarəçinin bu hüquqdan istifadə etməsi və ya etməməsi üçün, icarənin başlanğıc müddətindən bu hüququn istifadə edilmə tarixinədək faktlar və şərtlərdə gözlənilən dəyişikliklər daxil olmaqla, ona iqtisadi stimula yaradacaq bütün müvafiq fakt və şərtləri nəzərə alır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot qiymətləndirmələri və mühakimələri (davamı)

İcarələr (davamı)

Artan faiz dərəcəsi (AFD)

Qrup icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinə dərhal müəyyən edə bilmir və bu səbəbdən icarə öhdəliklərinin ölçülməsi üçün artan faiz dərəcəsi (AFD) istifadə edir. AFD Qrupun oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktivə oxşar dəyərli aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Beləliklə, AFD Qrupun nəyi "ödəməli olduğunu" əks etdirir, bu isə müşahidə edilən dərəcələr olmadıqda (məs. Qrup maliyyə əməliyyatları aparmadıqda) və ya icarə şərtlərini əks etdirmək üçün düzəliş edilməli olduqda (məs. icarələr Qrupun funksional valyutasında olmadıqda) qiymətləndirilmənin aparılmasını tələb edir. Qrup AFD-ni mümkün olduqda müşahidə edilən giriş məlumatlarından (bazardakı faiz dərəcələri kimi) istifadə etməklə qiymətləndirir və müəssisənin xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla müəyyən qiymətləndirmələr aparır.

4. Yeni və ya düzəliş edilmiş standartların, onlara dair şərhlərin tətbiqi və yeni uçot qaydaları

Qrup 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən (digəri qeyd edilmədikdə) müəyyən standartları və düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı digər standart, şərh və ya düzəlişi vaxtından əvvəl qəbul etməmişdir.

17 sayılı MHBS Sığorta Müqavilələri

17 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS məlumatların tanınması və ölçülməsi, təqdimatı və açıqlanması məsələlərini əhatə edən sığorta müqavilələrinin uçotu üzrə yeni kompleks uçot standartıdır. 17 sayılı MHBS 4 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni əvəz edir.

17 sayılı MHBS sığortanı verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, bütün növ sığorta müqavilələrinə (yeni, heyat sığortası, digər sığortalar, birbaşa və təkrar sığorta), eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zamanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir. Əhatə dairəsinə bir neçə istisna tətbiq ediləcək. 17 sayılı MHBS-nin ümumi məqsədi bütün müvafiq uçot amillərini əhatə edən sığortaçıları üçün daha faydalı və uyğun olan sığorta müqavilələrinin uçotu modelini təqdim etməkdir. 17 sayılı MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla tamamlanır:

- ▶ Birbaşa iştirak xüsusiyyətləri olan müqavilələr üçün xüsusi adaptasiya (dəyişən haqq yanaşması);
- ▶ Sadələşdirilmiş yanaşma (premium bölüşdürmə yanaşması) – əsas etibarilə qısamüddətli müqavilələrə aiddir.

Yeni standartın Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına heç bir təsiri olmamışdır.

Uçot qiymətləndirmələrinin tərfi – 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər

8 sayılı MUBS-a düzəlişlərdə uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər, uçot prinsiplərində dəyişikliklər və səhvlərin düzəldilməsi arasında fərqlər izah edilir. Bundan əlavə, müəssisələr tərəfindən uçot qiymətləndirmələrinin aparılması üçün ölçmə üsullarının və giriş məlumatlarının istifadə edilməsi yolları izah edilir. Düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Yeni və ya düzəliş edilmiş standartların, onlara dair şərhlərin tətbiqi və yeni uçot qaydaları (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması – 1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki Təvsiyələr 2-yə düzəlişlər

1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki Təvsiyələr 2 "Əhəmiyyətliyə dair mülahizələrin formalaşdırılması"na düzəlişlər əhəmiyyətli mülahizələrinin mühasibat uçotu prinsiplərinə tətbiq edilməsində müəssisələrə kömək etmək üçün qaydalar və nümunələr təqdim edilir. Düzəlişlərin məqsədi aşağıdakılar vasitəsilə uçot prinsiplərinə dair daha səmərəli açıqlamaların təqdim edilməsinə kömək etməkdir:

- Müəssisələr qarşısında qoyulmuş "mühüm" mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlamaq tələbini "əhəmiyyətli" mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması üzrə tələblə əvəz edilməsi; və
- Mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması ilə bağlı qərarlar verərkən müəssisələrin əhəmiyyətli anlayışını necə tətbiq etdiklərinə dair təlimatın əlavə edilməsi.

Düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Vahid əməliyyatdan yaranan aktivlər və öhdəliklərə bağlı təxirə salınmış vergi – 12 sayılı MUBS-a düzəlişlər

Mənfəət vergisi adlı 12 sayılı MUBS-a düzəlişlər ilkin tanıma istisnasının əhatə dairəsini daraldır, belə ki, həmin istisna artıq icarələr və istismardan çıxarma öhdəlikləri kimi bərabər vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə səbəb olan əməliyyatlara tətbiq edilmir. Düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Beynəlxalq Vergi İsfahatı – Pille 2 modelinin qaydaları – MUBS 12-yə düzəlişlər

MUBS 12-yə düzəlişlər İƏİT-in BEPS Pille 2 qaydalarına cavab olaraq edilmiş və aşağıdakıları əhatə edir:

- Pille 2 modelinə aid qaydaların müxtəlif yurisdiksiyalarda tətbiqindən irəli gələn təxirə salınmış vergilərin tanınması və açıqlanması üçün məcburi müvəqqəti istisna; və
- Maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə müəssisənin həmin qanunvericilikdən, xüsusən də onun qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl, Pille 2 mənfəət vergilərinə cəlb edilib-edilməməsi məsələsini daha yaxşı başa düşməsinə kömək etmək üçün müvafiq müəssisələr üçün açıqlama tələbləri.

İstifadəsinin açıqlanması tələb olunan məcburi müvəqqəti istisna dərhal tətbiq edilir. Qalan açıqlama tələbləri 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edilir, 31 dekabr 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən əvvəl başa çatan aralıq dövrlər üçün isə tətbiq edilmir. Düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına heç bir təsir göstərməmişdir.

Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi tarixinə buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərhlər aşağıda göstərilir. Qrup bu standartlar və düzəlişlər qüvvəyə mindikdə (tətbiq edildikdə) olanları qəbul etmək niyyətindədir.

16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər: Satış və geriye icarə əməliyyatında icarə öhdəliyi

2022-ci ilin sentyabr ayında BMUSK 16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər etmişdir. Həmin düzəlişlər satıcı-icarəçinin saxlanılan istifadə hüququ ilə bağlı gəlir və ya zərərin məbləğini tanımasını təmin etmək üçün, satış və geriye icarə əməliyyatında yaranan icarə öhdəliyinin ölçülməsində satıcı-icarəçinin istifadə etdiyi tələbləri müəyyən edir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və 16 sayılı MHBS-nin ilkin tətbiqi tarixindən sonra bağlanmış satış və geriye icarə əməliyyatlarına retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Erken tətbiqə icazə verilir və bu fakt açıqlanmalıdır.

Düzəlişlərin Qrupun maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər mln Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Yeni və ya düzəliş edilmiş standartların, onlara dair şərhlərin tətbiqi və yeni uçot qaydaları (davamı)

Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar (davamı)

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər – Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi

2020-ci ilin yanvar ayında öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün BMUSK 1 sayılı MUBS-un 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- ▶ Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nəyi nəzərdə tutur;
- ▶ Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- ▶ Müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə edə bilməsi təsnifləşdirməyə təsir etmir;
- ▶ Konvertasiya edilə bilən öhdəliyə daxil edilmiş törəmə alətin özü kapital alətidir, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərməyəcək.

Bu düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Hal-hazırda Qrup düzəlişlərin onun cari təcrübəsinə təsirini və mövcud kredit müqavilələrinə yenidən nəzərdən keçirilməsinə ehtiyacın olub-olmamasını qiymətləndirir.

7 sayılı MUBS və 7 sayılı MHBS-yə düzəlişlər: Təchizatçının maliyyə sövdələşmələri

2023-cü ilin may ayında BMUSK 7 sayılı Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat adlı MUBS-a və 7 sayılı Maliyyə alətləri adlı MHBS-yə düzəlişlər dərc etmişdir. Açıqlamalar təchizatçının maliyyə sövdələşmələrinin xüsusiyyətlərini aydınlaşdıracaq və bu cür sövdələşmələr haqqında əlavə açıqlama tələb edəcək. Düzəlişlərdəki açıqlama tələbləri maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə təchizatçının maliyyə sövdələşmələrinin müəssisənin öhdəliklərinə, pul vəsaitlərinin hərəkətinə və likvidlik riskinə məruzluğa təsirlərini başa düşməyə kömək etmək məqsədi daşıyır.

Düzəlişlər 1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minəcək. Erkən tətbiqə icazə verilir, lakin bu fakt açıqlanmalıdır. Düzəlişlərin Qrupun maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir.

21 sayılı MUBS-a düzəlişlər: Mübadilə qabiliyyətinin olmaması

Müəssisənin valyutanın mübadilə edilə bilən olub-olmadığını necə qiymətləndirməli olduğunu və mübadilə qabiliyyəti olmadıqda spot məzənnəni necə müəyyən etməli olduğunu müəyyən etmək üçün BMUSK 21 sayılı "Valyuta Məzənnələrində Dəyişikliklərin Təsirləri" adlı MUBS-a düzəlişlər etmişdir. Düzəlişlər maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə valyutanın mübadilə edilə bilməməsinin təsirini başa düşməyə imkan verən məlumatların açıqlanmasını tələb edir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2025-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edilir. Erkən tətbiqə yol verilir. Bununla belə, müəssisə müqayisəli məlumatları təkrar təqdim edə bilməz. Düzəlişlərin Qrupun maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir.

5. Seqment məlumatları

Əməliyyat seqmenti gəlir əldə edə bilən və ya xərc çəkə bilən, əməliyyat nəticələri Qrupun rəhbərliyi tərəfindən mütəmadi nəzərdən keçirilən və fərdi maliyyə məlumatları mövcud olan biznes fəaliyyətində iştirak edən komponentdir.

Qrup öz işgüzar fəaliyyətinin vahid seqment daxilində aparıldığını hesab edir və rəhbərlik işgüzar fəaliyyətini MHBS-yə uyğun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında təqdim edilən vergidən sonrakı mənfəət əsasında qiymətləndirir. Qrupun 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il ərzində hər biri fərdi olaraq əldə edilmiş ümumi gəlirin 10%-dən çoxunu təşkil edən 1 müştərisi var (2022-ci il: 2 müştəri).

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Segment məlumatları (davamı)

Coğrafi məlumatlar

"Azerbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC Avropa-Qafqaz-Asiya Nəqliyyat Dəhlizində (TRACECA) birləşdirici rol oynayır, yük və sərnişinlərin dəniz daşımalarını həyata keçirir, habelə neft-qaz əməliyyatları üçün texniki xidmətlər göstərir. Şirkətin fəaliyyətinə təsir edə biləcək digər amil Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyənin dəmir yollarını birləşdirən yeni "Bakı-Tbilisi-Qars Yeni Dəmir Yolu" dəhlizi layihəsidir. Bu layihə ilə Xəzər dənizindən Avropaya Türkiyə üzərindən yeni dəmir yolu dəhlizi açılır. Rəhbərlik hesab edir ki, Türkiyə ilə Mərkəzi Asiya ölkələri arasında ticarətin artması ticarət axınlarını, xüsusən də Orta Asiyadan Türkiyəyə idxal olunan xammal və Türkiyənin ixrac etdiyi hazır məhsulları cəlb etmək üçün əhəmiyyətli imkanlar yaradır. Rəhbərlik Xəzər dənizi və Qara dəniz regionlarında göstərilən xidmətlərə bir-birindən birbaşa asılı olan xidmətlər kompleks kimi yanaşır. Buna görə də rəhbərlik regional bölgüden asılı olmayaraq maliyyə məlumatlarını bütövlükdə təhlil etməyə üstünlük verir.

6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
AZN ilə bank qalıqları	3,847	4,371
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	274,119	29,043
Digər valyutalar	348	939
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	278,314	34,353
ƏDV depozit hesabı, AZN	259	406
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	278,573	34,759

1 yanvar 2008-ci il tarixindən başlayaraq dövlət vergi orqanları ƏDV depozit hesablarını və bu hesablar vasitəsilə əvəzləşdirilən və hesablanan ƏDV üzrə icbari ödəmələri tətbiq etmişdir. Bu yeni vergi qanunvericiliyinə uyğun olmaq üçün Qrup ƏDV üzrə depozit hesabını açmışdır. Bu qanunvericiliyə uyğun olaraq ƏDV depozit hesabındakı qalıq vergi orqanlarına 45 gün əvvəl bildiriş göndərməklə çıxarılır.

7. Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və digər debitor borcları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Ticarət borcları	104,073	247,973
Uzunmüddətli ticarət debitor borcları	116,684	-
Çıxılsın: GKZ	(16,565)	(15,515)
Cəmi ticarət debitor borcları	204,192	232,458
Digər debitor borcları	165	139
Cəmi ticarət və digər debitor borcları	204,357	232,597

Ticarət debitor borcları əsasən dəniz nəqliyyatı, yüklərin daşınması və Qrupun müştərilərinə göstərdiyi digər xidmətlər üzrə müştərilərdən alınacaq məbləğlərdən ibarətdir.

70,351 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 86,140 AZN) məbləğində ticarət və digər debitor borcları əsasən ABŞ dolları və Avro olan xarici valyutalarla ifadə edilmişdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Ticarət və digər debitor borcları (davamı)

Qrupun Müşahidə Şurasının 25 dekabr 2023-cü il tarixli qərarından sonra Qrup və "Azneft" İB, Qrupun "Azneft" İB-dən 194,636 AZN məbləğində ticarət debitor borclarının ödənişi cədvəlinə dəyişiklik etmək qərarına gəlmişdir. Yenidən nəzərdən keçirilmiş cədvəle əsasən, debitor borclarının ümumi məbləği 2024-cü ildən 2026-cı ilədək ödəniləcək. Hər iki müəssisənin ümumi nəzarət altında olması səbəbindən, bu maliyyə aktivinə edilən dəyişiklik nəticəsində 2023-cü ildə 16,178 AZN məbləğində zərər tanınmış və birbaşa kapital vasitəsilə qeydə alınmışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə 2024-cü ildən sonra əldə olunacaq ödənişlərin cari dəyəri Qrupun maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında uzunmüddətli ticarət debitor borcları kimi uçota alınır.

Ticarət debitor borcları üzrə GKZ üçün ehtiyatda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2023-cü il	2022-ci il
1 yanvar tarixində	(15,515)	(7,266)
GKZ	(1,050)	(8,249)
31 dekabr tarixində	(16,565)	(15,515)

8. Vergilər üzrə debitor borcları

Vergilər üzrə debitor borcları gələcək vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmə vasitəsilə və ya vergi orqanları tərəfindən birbaşa ödənilmiş pul vəsaitləri kimi bərpa olunur.

Vergilər üzrə debitor borcları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Dövlət büdcəsindən alınacaq məbləğlər	896	1,465
Əvəzləşdirilən ƏDV	8,647	8,722
Cəmi vergilər üzrə debitor borcları	9,543	10,187

Dövlət büdcəsindən alınacaq məbləğlər il ərzində vergilər üzrə edilmiş avans ödənişləri ilə əlaqədardır. Əvəzləşdirilən ƏDV hesabat dövründə ödənilməmiş alışıqlar üzrə kreditör borcları ilə bağlıdır və müvafiq kreditör borcunun ödənilməsi və əlaqədar xidmətlərin göstərilməsindən sonra tələb olunacaq tikinti işləri üzrə avans ödənişin edilməsindən sonra tələb edilməlidir.

9. Avans ödənişləri

Avans ödənişləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Ticarət və xidmətlər üçün qısamüddətli avans ödənişləri	8,000	6,558
Gemilərin tikintisi üçün uzunmüddətli avans ödənişləri	33,911	36,919
Cəmi avans ödənişləri	41,911	43,477

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə avans ödənişləri əsas etibarilə təchizatçılara gemilərin tikintisi, xammal, ehtiyat hissələri və materiallar, avadanlıq, eləcə də gemilərin təmiri və texniki xidmətin göstərilməsi üçün edilmiş avans ödənişlərindən ibarətdir.

10. Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Xammal və ehtiyat hissələri	22,803	16,711
Yanacaq	6,901	8,955
Digər	13,884	10,747
Cəmi mal-material ehtiyatları	43,588	36,413

11. Ticarət və digər kreditör borcları və digər uzunmüddətli öhdəliklər

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə ticarət və digər kreditör borclarına əsasən təchizatçılara gəmilər üçün xammal, ehtiyat hissələri və avadanlıqların alınması və təmiri və texniki xidməti üçün ödəniləcək məbləğlərdən ibarətdir.

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Ticarət kreditör borcları	14,645	20,311
Cəmi maliyyə kreditör borcları	14,645	20,311
İşçilər qarşısında cari öhdəliklər	14,265	17,589
Cəmi ticarət və digər kreditör borcları	28,910	37,900

5,174 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 4,769 AZN) məbləğində maliyyə kreditör borcları xarici valyuta ilə (əsas etibarilə ABŞ dolları və avro ilə) ifadə edilmişdir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə işçilərə ödəniləcək məbləğlərə 976 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 1,023 AZN) məbləğində əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə öhdəliklərin cari hissəsi daxil olmuşdur. 4,905 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 4,806 AZN) məbləğində əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə öhdəliklər digər uzunmüddətli öhdəliyə daxil edilmişdir.

Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə öhdəliklər

	2023-cü il	2022-ci il
1 yanvar tarixində balans dəyəri	5,829	6,594
İstifadə	(2,240)	(2,490)
Cari dəyər diskontunun qaytarılması	589	423
Əlavələr	1,500	2,924
Dəyişikliyin təxminlərə təsiri (diskont dərəcəsi)	203	(1,622)
31 dekabr tarixində balans dəyəri	5,881	5,829

Bunlardan:

Cari	976	1,023
Uzunmüddətli	4,905	4,806

Grup öz işçilərinə işlədikləri müddətdə onların sağlamlığına dəyər zərər kompensasiya etmək, habelə işdə həlak olmuş işçilərin ailələrinə kompensasiya vermək öhdəliyinə malikdir. Grup 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə müvafiq olaraq 10.03% və 10.1% diskont dərəcəsindən istifadə etməklə işçilərə xəsarət üçün ödənişlərin diskontlaşdırılmış dəyərini hesablamışdır. Xəsarət almış işçilərə ömürlük ödənişlərin hesablanması məqsədilə Grup kişilər və qadınlar üçün gözlənilən ömür müddətini müvafiq olaraq 71 və 76 yaş kimi qiymətləndirmişdir. Hesablamada istifadə edilmiş təxmin edilən uçot dərəcəsi rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yüksək/aşağı olsaydı, əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödəniş üzrə öhdəliyin balans dəyəri müvafiq olaraq 298 AZN az / 419 AZN yüksək olardı.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Borc öhdəlikləri

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Qrupun uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi və qısamüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq
AZN ilə qısamüddətli kreditlər	3.65%	avqust 2024-cü il	213	264
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi			4,235	4,235
Uzunmüddətli istiqrazların cari hissəsi	6%	mart 2028-ci il	3,400	-
Cəmi qısamüddətli və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi			7,848	4,499

2023-cü ilin mart ayında Qrup ödəniş müddəti 5 il olan 100 milyon ABŞ dolları məbləğində istiqrazlar buraxmışdır, onlar ictimaiyyətə açıq olub və yerli fond birjalarında dövriyyəyə buraxılıb. Hər bir istiqrazın nominal dəyəri istiqraz sahiblərinə yarım ildə bir dəfə ödənilən 6% sabit kupon dərəcəsi ilə 1 mln ABŞ dollarına bərabər olmuşdur. 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq		31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi	Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
42 milyon AZN	3.65%	avqust 2024-cü il	-	4,235	4,235	4,235
170 milyon AZN	6%	mart 2028-ci il	169,490	3,400	-	-
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			169,490	7,635	4,235	4,235

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

13. Gəmilər, əsas vəsaitlər

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin balans dəyərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və tikililər	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri, məbel və digər	Tamamlanmamış tikinti	Cəmi
İkinci dəyər						
1 yanvar 2022-ci il	146,558	33,637	1,473,687	36,129	192,140	1,882,151
Əlavələr	3	1,844	27	1,641	103,685	107,200
Silinmələr	(1)	(1,802)	-	(526)	-	(2,329)
Köçürmələr	-	-	167,656	-	(167,656)	-
31 dekabr 2022-ci il	146,560	33,679	1,641,370	37,244	128,169	1,987,022
Əlavələr	1,508	2,280	72	2,176	82,335	88,371
Silinmələr	(1,521)	(258)	-	(399)	-	(2,178)
Köçürmələr	119	2	46,008	1	(46,130)	-
31 dekabr 2023-cü il	146,666	35,703	1,687,450	39,022	164,374	2,073,215
Köhnəlmə						
1 yanvar 2022-ci il	(36,132)	(25,656)	(845,324)	(23,914)	-	(931,026)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(5,791)	(2,978)	(82,373)	(2,744)	-	(93,886)
Silinmələr	-	1,653	-	501	-	2,154
31 dekabr 2022-ci il	(41,923)	(26,981)	(927,697)	(26,157)	-	(1,022,758)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(5,823)	(2,744)	(76,128)	(2,580)	-	(87,275)
Silinmələr	1,569	241	-	295	-	2,105
31 dekabr 2023-cü il	(46,177)	(29,484)	(1,003,825)	(28,442)	-	(1,107,928)
Xalis balans dəyəri						
1 yanvar 2022-ci il	110,426	7,981	628,363	12,215	192,140	951,125
31 dekabr 2022-ci il	104,637	6,698	713,673	11,087	128,169	964,264
31 dekabr 2023-cü il	100,489	6,219	683,625	10,580	164,374	965,287

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

14. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri

Grup icarəçi qismində

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrupun Qara dəniz regionunda beyrboat-çarter müqavilələri əsasında icarəyə götürülmüş 2 tanker üçün icarə müqavilələri olmuşdur. 2023-cü ildə Qrup Caspian Marine Services-dən iki geminin icarəsini dayandırmaq qərarına gəlmişdir. Şirkət bu icarə müqavilələri ilə bağlı müvafiq icarə öhdəliklərinin və istifadə hüququ olan aktivinin tanınmasını dayandırmış və 1,238 AZN məbləğində mənfəəti tanımışdır.

15. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital

Səhm kapitalı

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Şirkət nominal dəyəri 1 Azərbaycan Manatı olan 440,050,998 sayda səhmin buraxılmasını təsdiqləmiş və Qrupun yeganə və yekun səhmdarı olan Azərbaycan Respublikasının Hökumətinə buraxmışdır.

Əlavə ödənilmiş kapital

2023-cü ildə Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalında 232,000 AZN (2022-ci il: 30,000 AZN) məbləğində artım pul vəsaiti formasında köçürülmüşdür. Bu məbləğ nizamnamə kapitalında qeydə alınmayan dövlət ayrımalarını əks etdirir.

16. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili

	2023-cü il	2022-ci il
Gəlirlər:	424,234	508,341
İcarə gəliri	99,961	61,730
Cəmi gəlirlər	524,195	570,071

İcarə gəliri beyrboat və taym-çarter müqavilələrindən əldə edilən gəlirlərdən ibarətdir. Gəlirlərə yük və sənədin daşımaları, texniki xidmət və logistika xidmətləri daxildir. 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində başa çatan illər üzrə gəlirlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2023-cü il	2022-ci il
Dəniz nəqliyyatı xidməti	177,734	249,120
Yük və sənədin daşımaları	239,766	250,336
Logistika xidmətləri	108	1,147
Digər gəlirlər	6,626	7,738
Cəmi	424,234	508,341

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Xərclərin xüsusiyyətinə görə təhlili

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində başa çatan illər üzrə satışların maya dəyəri, sosial, ümumi və inzibati xərclər və digər əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2023-cü il	2022-ci il*
Əmək haqqı və sosial müdafiə xərcləri	193,976	168,471
Gemilərin, əsas vəsaitlərin, icarəyə götürülmüş aktivlərin amortizasiyası (Qeyd 13)	86,543	95,609
İstifadə edilən xammal və materiallar	66,264	81,890
Təmir və texniki xidmət xərcləri	34,292	32,306
Liman haqları	24,930	33,209
Yemək xərcləri	16,027	16,132
Əvəzi ödənilən xərclər	13,467	6,927
Üzücü heyətin üzvlərinin sutkalıq yol xərcləri	13,455	10,393
Nəqliyyat xərcləri	8,516	7,284
Mənfəət vergisi istisna olmaqla digər vergilər	6,357	6,423
Sığorta xərcləri	5,902	5,868
Kommunal xərclər	4,514	4,893
Gemilərin qeydiyyatı xərcləri	4,106	3,818
Sosial evlərin təmin edilməsi	4,063	3,754
Agentlik və broker xidmətləri üçün xərclər	2,949	4,740
Təhlükəsizlik xərcləri	2,493	2,987
İcarə xərcləri	2,883	257
GKZ	1,050	8,249
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	899	887
Ezamiyyə xərcləri	773	310
Logistika xərcləri	117	1,276
Mal-material üzrə ehtiyatda dəyişiklik	(2,087)	(1,282)
Digər	22,360	14,198
Cəmi satışların maya dəyəri, sosial, ümumi, inzibati və digər əməliyyat xərcləri	513,849	508,599

* Cari ilin təqdimatına uyğunlaşdırmaq üçün müqayisəli məlumatlara müəyyən yenidən təsnifatlar edilmişdir.

Cari ildə, audit xidmətlərinin dəyəri 364 AZN (ƏDV istisna olmaqla) olmuşdur.

18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar

Baş rəhbərliyə ödənişlər

Qrupun baş rəhbərliyinə Qrupun sədri və səkkiz müavini daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq Qrup tərəfindən əmək haqqı və mükafatlarla təmin edilir. 2023-cü il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 874 AZN (2022-ci il: 685 AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya əhəmiyyətli qalıqlara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar (davamı)

Baş rəhbərliyə ödənişlər (davamı)

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Qrupun əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqları aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2023-cü il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2022-ci il
Ticarət və digər debitor borcları	191,241	203,539
GKZ	(7,022)	(10,038)
Qısamüddətli avans ödənişləri	773	462
Uzunmüddətli avans ödənişləri	33,223	31,895
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	277,141	32,264
Uzunmüddətli kredit	-	(4,235)
Qısamüddətli kredit və uzunmüddətli kreditin cari hissəsi	(4,448)	(4,499)
Ticarət və digər kreditör borcları	(5,815)	(13,103)
Uzunmüddətli istiqrazlar	(85,000)	-

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2023-cü il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2022-ci il
Yük və sərnişin daşınması xidmətləri	73,309	82,694
Dəniz nəqliyyatı xidmətləri	177,682	226,754
Digər əməliyyat gəliri	4,301	5,976
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(3,498)	(1,706)
Kommunal xərclər	(2,791)	(3,221)
Port xərcləri	(8,332)	(12,430)
Maliyyə xərci	(259)	(448)
Digər xərclər	(13,146)	(13,711)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların şərtləri

Əlaqəli tərəflərə əsas satışlar və əlaqəli tərəflərdən əsas alışlar bazar qiymətləri ilə aparılır. İlin sonuna ödənilməmiş qalıqlar təminatsızdır və hesablaşmalar nağd şəkildə aparılır. Əlaqəli tərəflər üzrə debitor və kreditör borcları üçün zəmanətlər olmamışdır.

2023-cü ildə aktiv əlaqəli tərəfdən Qrupa ödənişsiz qaydada köçürülmüşdür. Köçürülmüş aktiv Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq sifra bərabər olan ödəniş məbləğində tanınmışdır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Vergilər üzrə kreditör borcları

Vergilər üzrə kreditör borcları aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
ƏDV üzrə kreditör borcları	423	49
Hesablanmış ƏDV	34,734	31,756
Sosial sığorta üzrə ayırmalar	4,251	4,454
Vergi cərimələri və xərcləri	298	298
Digər	5,225	1,451
Cəmi digər ödəniləcək vergilər	44,931	38,008

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə əsasən, 1 yanvar 2022-ci il tarixindən etibarən, ƏDV-nin tanınması məqsədilə malların, işlərin və xidmətlərin satışı müştərilərdən ödənişlər alındıqdan sonra tanınır. Hesablanmış ƏDV hesabat dövründə ödənilməmiş satılmış mallar, işlər, xidmətlərə görə debitor borclarına aiddir.

20. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi aşağıdakılardan ibarətdir:

	2023-cü il	2022-ci il
Cari mənfəət vergisi xərci	10,157	19,357
Texirə salınmış vergi xərci	2,520	7,275
31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə mənfəət vergisi xərci	12,677	26,632

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin üzləşdirilməsi aşağıda göstərilir:

	2023-cü il	2022-ci il
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	(56,362)	(92,073)
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsinə əsasən nəzəri vergi xərci	11,272	18,415
Gəlirdən çıxılmayan xərclərin vergi effekti	6,955	8,789
Tanınmamış müvəqqəti fərqlər	(198)	825
Vergidən azad edilən zərər	(1,352)	-
Birgə müəssisə ilə bağlı tanınmamış müvəqqəti fərq	(2,659)	-
Digər	(1,341)	(1,397)
Mənfəət və ya zərərdə bildirilmiş mənfəət vergisi xərci	12,677	26,632

Gəlirdən çıxılmayan xərclər əsasən sosial və işçilərlə bağlı xərclərdən, habelə Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə əsasən, dövlət tərəfindən maliyyələşdirilən aktivlərin köhnəmə xərclərinin 60 faizindən ibarətdir. Birgə müəssisə ilə bağlı tanınmamış müvəqqəti fərq, birgə müəssisəyə investisiyanın ilkin tanınması zamanı əlverişli əməliyyatdan əldə edilən mənfəətdən ibarətdir. Qrup bu mənfəətin geri qaytarılmasına nəzarət edə bilər və yaxın gələcəkdə satış formasında geri qaytarılmanın mümkün olmadığı qənaətinədir. Qrup bu qaytarılmanın baş vermə ehtimalını hər il yenidən qiymətləndirəcək.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. Mənfəət vergisi (davamı)

MHBS və qüvvədə olan yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyəri və onların vergi əsasları arasındakı müvəqqəti fərqlərə səbəb olmuşdur. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin		Birbaşa kapitalda tanınan müvəqqəti fərqlərin	
	31 dekabr 2022-ci il	yarınması və qaytarılması	yarınması və qaytarılması	31 dekabr 2023-cü il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan)				
müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri				
İstifadə hüququ olan aktiv	1,831	(1,831)	-	-
Gəmilər, əsas vəsaitlər	41,300	2,715	-	44,015
Mal-material ehtiyatları	(995)	273	-	(722)
Ticarət və digər debitor borcları	(3,185)	(763)	(3,236)	(7,184)
Cari icarə öhdəlikləri	(519)	519	-	-
Ticarət və digər kreditör borcları	(2,737)	(78)	-	(2,815)
Qısamüddətli və uzunmüddətli avans ödəmələri	(13)	-	-	(13)
Uzunmüddətli istiqrazların uzunmüddətli hissəsi	-	102	-	102
Uzunmüddətli və qısamüddətli ehtiyatlar	-	24	-	24
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	(1,559)	1,559	-	-
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	34,123	2,520	(3,236)	33,407

	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin		
	31 dekabr 2021-ci il	yarınması və qaytarılması	31 dekabr 2022-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
İstifadə hüququ olan aktiv	2,288	(457)	1,831
Gəmilər, əsas vəsaitlər	34,147	7,153	41,300
Mal-material ehtiyatları	(1,244)	249	(995)
Ticarət və digər debitor borcları	(2,225)	(960)	(3,185)
Cari icarə öhdəlikləri	(2,765)	2,246	(519)
Ticarət və digər kreditör borcları	(1,726)	(1,011)	(2,737)
Qısamüddətli və uzunmüddətli avans ödəmələri	(13)	-	(13)
Uzunmüddətli kredit	226	(226)	-
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	(1,840)	281	(1,559)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	26,848	7,275	34,123

20. Mənfəət vergisi (davamı)

Mənfəət vergisi üzrə debitor və kreditor borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Mənfəət vergisi üzrə debitor borcları	5,221	-
Cəmi mənfəət vergisi üzrə debitor borcları	5,221	-
	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Mənfəət vergisi üzrə kreditor borcları	-	11,102
Cəmi mənfəət vergisi üzrə kreditor borcları	-	11,102

21. Digər əməliyyat gəlirləri

Digər əməliyyat gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2023-cü il	2022-ci il
Digər malların və göstərilmiş xidmətlərin satışı	14,908	12,363
Alyans razılaşmasından gəlir	10,443	10,480
Digər	25,139	9,984
Cəmi müqavilələrdən digər əməliyyat gəliri	50,490	32,827

Müttəfiqlik sazişindən əldə edilən gəlir Azərbaycan Respublikasında və Xəzər dənizi regionunda fəaliyyət göstərən neft şirkətlərinə dənizdə dəstək xidmətlərinin göstərilməsindən əldə edilən gəlirlərdən ibarətdir. Digər gəlirə 22-ci Qeyddə qeyd olunduğu kimi, birgə müəssisənin ilkin tanınması zamanı tanınmış 13,294 AZN məbləğində əlverişli əməliyyatdan əldə edilən mənfəət daxildir.

22. Birgə müəssisəyə investisiya

1-ci Qeyddə göstərildiyi kimi, SA Maritime AFEZCO Qrupa və SOCAR-a məxsus yeni yaradılmış birgə müəssisədir və hər bir tərəfin şirkətdəki payı 50% təşkil edir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun birgə müəssisəyə investisiyasının balans dəyərindəki hərəkətlər ümumiləşdirilir:

	2023-cü il
1 yanvar tarixində balans dəyəri	-
Birgə müəssisəyə investisiyaya əlavələr	170,000
Əlverişli əməliyyatdan əldə edilən mənfəət	13,294
BM-in vergidən sonrakı nəticələrində pay	6,761
31 dekabr tarixində balans dəyəri	190,055

2023-cü ildə SA Maritime AFEZCO-nun yaradılmasına uyğun olaraq, aktiv formasında kapital qoyuluşu edilmişdir. Qrup SA Maritime AFEZCO-nun xalis aktivlərinin ədalətli dəyərinin onların dəyərindən artıq olan hissəsinin 50%-ni digər əməliyyat gəliri sətri altında əlverişli əməliyyatdan əldə edilən mənfəət kimi tanımışdır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Birgə müəssisəyə investisiya (davamı)

SA MARITIME AFEZCO-nun maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatının ümumi icmal:

	31 dekabr 2023-cü il
Cari aktivlər	79,240
o cümlədən, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	67,046
Uzunmüddətli aktivlər	301,490
Cari öhdəliklər	(620)
Xalis aktivlər	380,110
Qrupun sahiblik payı	50%
Xalis aktivlərdə faiz	190,055
Alınmış dividendlər	–
Qrupun investisiyasının balans dəyəri	190,055

SA MARITIME AFEZCO-nun mənfəət və ya zərər haqqında hesabatının ümumi icmal:

	2023-cü il
Gəlirlər	28,279
Satışların maya dəyəri	(15,335)
Ümumi mənfəət	12,944
Ümumi və inzibati xərclər	(278)
Digər əməliyyat gəliri	885
Digər əməliyyat xərcləri	(32)
Məzənnə fərqiindən zərər	4
Əməliyyat mənfəəti	13,523
Mənfəət vergisi xərci	–
İl üzrə mənfəət	13,523
İl üzrə digər ümumi gəlir	–
Cəmi il üzrə məcmu gəlir	13,523
Qrupun il üzrə mənfəətdə payı	6,762

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Maliyyə riski amilləri

Qrupun müvafiq bacarıq, təcrübə və səlahiyyətləri olan rəhbərliyi risklərin idarə edilməsinə nəzarət edir və Qrupun ümumi vəziyyəti üzrə müntəzəm monitorinqi həyata keçirir. Risklərin idarə edilməsi üzrə bu proses Qrup üçün çox önəmlidir və Qrupda çalışan aparıcı mütəxəssislər vəzifələrinə uyğun risk həcminə görə məsuliyyət daşıyırlar.

Qrupun əsas maliyyə öhdəlikləri ticarət kreditör borcları, qısamüddətli və uzunmüddətli kreditlərdən ibarətdir. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri, ticarət və digər debitor borcları Qrupun əsas maliyyə aktivləridir. Həm əsas maliyyə öhdəlikləri, həm də maliyyə aktivləri birbaşa Qrupun əməliyyatlarından irəli gəlir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə riski amilləri (davamı)

Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər, həcmindən asılı olaraq, Qrupun maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurlarına uyğun olaraq Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Bazar riski

Qrup bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riskləri ümumi və xüsusi bazar hərəkətlərinin təsirinə məruz qalan i) xarici valyuta; ii) faiz hesablanan aktivlər və öhdəliklərin açıq mövqelərindən irəli gəlir. Rəhbərlik qəbul edilə bilən riskin dəyəri üzrə limitlər müəyyən edir və bunların üzərində müntəzəm monitorinq aparır. Bununla bərabər, bu yanaşmadan istifadə daha əhəmiyyətli bazar hərəkətləri olanda bu limitlərdən kənara çıxan zərərlərin qarşısını alır.

i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətin adi gedişində müxtəlif xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə (əsas etibarilə ABŞ dolları ilə əlaqədar) məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır.

Qrupun xarici müştərilər və təchizatçılarla olan borc öhdəliklərinin və satışlarının ekseriyyəti ABŞ dolları ilə ifadə edilir, 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində başa çatan illər ərzində Azərbaycan Manatının ABŞ dolları və digər önəmli valyutalara qarşı əhəmiyyətli devalvasiyası olmamışdır.

Rəhbərlik Qrupun xarici valyuta riskini həcləmir.

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən sonra mənfəətinin ABŞ dolları, Avro üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Qrupun kapital balansına əhəmiyyətli təsir göstərilir:

	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	2023-cü ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	2022-ci ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir
ABŞ dolları/AZN	20.00%/-3.00%	33,574/(5,036)	20.00%/-3.00%	22,107/(3,316)
AVRO/AZN	21.00%/-9.00%	142/(61)	21.00%/-9.00%	85/(36)

ii) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə öhdəlikləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər.

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski (davamı)

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər əsasən borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərinə (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişən faizli borclar) təsir edir. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişən faiz dərəcələri üzrə təsirini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətə malik deyil. Lakin, yeni borc öhdəliklərinin cəlb edilməsi zamanı rəhbərlik ödəniş tarixinədək gözlənilən müddət ərzində həmin borc öhdəlikləri üzrə sabit və ya dəyişən faiz dərəcələrindən hansının daha əlverişli olacağına dair qərar qəbul etmək üçün öz mülahizələrindən istifadə edir. 31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərinə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə dəyişən faiz dərəcəsi riskinə məruz qalan faiz hesablanan öhdəlikləri və aktivləri olmamışdır.

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası

Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və ticarət debitor borclarından ibarətdir.

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vəsaitləri əsasən Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında ("ABB") yerləşdirilir. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə ABB-də saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri 275,572 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 31,992 AZN) təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir.

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	278,314	34,353
Ticarət və digər debitor borcları, xalis (Qeyd 7)	204,357	232,597
Cəmi maksimal kredit riski	482,671	266,950

Ticarət debitor borcları

Müştərinin kredit riski Qrupun müştərinin kredit riskinin idarə edilməsinə dair təsis edilmiş siyasəti, prosedurları və nəzarət sisteminə uyğun olaraq hər bir təsərrüfat bölməsi tərəfindən idarə edilir. Müştərinin kreditinin keyfiyyəti geniş kredit reytingi cədvəli əsasında qiymətləndirilir və həmin qiymətləndirməyə uyğun olaraq fərdi kredit limitləri müəyyən edilir.

Hər hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini ölçmək üçün ehtiyat matrisi istifadə etməklə qiymətləndirmə təhlili aparılır. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafi baxımdan, məhsul növü, müştərinin növü və reytingi, akkreditiv və ya digər kredit sığortası növü ilə əhatə) müxtəlif müştəri segmentlərinin qruplaşmasına görə keçmiş günlərin sayına əsaslanır. Hesablama mümkünlük baxımından ölçülmüş nəticələri, pulların vaxt dəyərini və hesabat tarixində keçmiş hadisələr haqqında mövcud olan əsaslı və təsdiqlənə bilən məlumata, cari şəraitləri və gələcək iqtisadi şəraitlərin proqnozlarını əks etdirir. Hesabat tarixində kredit riskinin maksimal həcmi aşağıdakı cədvəldə göstərilən hər bir maliyyə aktivləri sinfinin balans dəyəridir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Ticarət debitor borcları (davamı)

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat müştərilərdən alınacaq debitor borcları üzrə aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

31 dekabr 2023-cü il	30 gündək vaxtı keçmiş	30-60 gün vaxtı keçmiş	61-90 gün vaxtı keçmiş	91-360 gün vaxtı keçmiş	360 gündən çox vaxtı keçmiş	Cəmi
Ticarət debitor borclarının ümumi balans dəyəri	44,115	15,696	16,790	56,038	88,118	220,757
Çıxılın: GKZ	(908)	(255)	(108)	(2,023)	(13,271)	(16,565)
Xalis ticarət debitor borcları	43,207	15,441	16,682	54,015	74,847	204,192

31 dekabr 2022-ci il	30 gündək vaxtı keçmiş	30-60 gün vaxtı keçmiş	61-90 gün vaxtı keçmiş	91-360 gün vaxtı keçmiş	360 gündən çox vaxtı keçmiş	Cəmi
Ticarət debitor borclarının ümumi balans dəyəri	72,176	19,095	19,058	131,612	6,032	247,973
Çıxılın: GKZ üçün ehtiyat	(4,234)	(887)	(1,096)	(7,189)	(2,109)	(15,515)
Xalis ticarət debitor borcları	67,942	18,208	17,962	124,423	3,923	232,458

Qrup qəbul etdiyi kredit riskinin səviyyələrini bir qarşı tərəf və ya qarşı tərəflər qrupu üzrə risk həcmələrinə limit qoymaqla strukturlaşdırır. Bu risklər hər il və ya daha tez-tez təhlil edilir. Kategoriyalara görə kredit riskinin səviyyəsi üzrə limitlər rəhbərlik tərəfindən hər il təsdiq edilir.

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətini qiymətləndirərkən, Qrup qarşı tərəfin xüsusiyyətini, keçmiş dövrlər üzrə məlumatı, eləcə də defolt dərəcələri haqqında məlumatı və kredit keyfiyyətini qiymətləndirmək üçün istifadə edilə bilən digər mövcud məlumatları nəzərə alır.

Debitor borcları əsasən yerli bazarda fəaliyyət göstərən iri müştərilərdən dəniz nəqliyyatı xidməti və daşıma xidmətləri üzrə debitor borclarından ibarətdir. Qrupun debitor borclarından irəli gələn kredit riski daha sonra müştərilərin krediti ödəmək qabiliyyətini daim izləməklə azaldılır.

Likvidlik riski

Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirə bilməyəcəyi təqdirdə yaranan riskdir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm adi, həm də qeyri-standart şəraitdə, məqbul olmayan zərər çəkmədən və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmada, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövrü kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlama bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlara gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Qrupun bütün maliyyə öhdəlikləri qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir. Diskontlaşmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığı üçün 12 ay ərzində ödənilməli olan qalıqlar təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı)

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2023-cü il	Qeydlər	3 ayadək	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	11	14,645	-	-	-	14,645
Borc öhdəlikləri		5,744	2,156	169,490	-	177,390
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		20,389	2,156	169,490		192,035
31 dekabr 2022-ci il	Qeydlər	3 ayadək	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	11	20,311	-	-	-	20,311
Borc öhdəlikləri		2,276	2,233	4,351	-	8,860
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		22,587	2,233	4,351		29,171

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri alətin könüllü tərəflər arasında məcburi və ya ləğv etmə satışı olmayan cari əməliyyatlar zamanı mübadilə edilə bildiyi məbləğlə daxil edilir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Aşağıdakı cədvəldə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətləri balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2023-cü il	
	Balans dəyərləri	Ədalətli dəyərlər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	278,314	278,314
Cəmi maliyyə debitor borcları (Qeyd 7)	204,357	204,357
Cəmi maliyyə aktivləri	482,671	482,671
Cəmi maliyyə kreditör borcları (Qeyd 11)	14,645	14,645
Uzunmüddətli istiqrazların cari hissəsi (Qeyd 12)	3,400	3,400
Qısamüddətli kreditlər və uzunmüddətli kreditin cari hissəsi (Qeyd 12)	4,448	4,448
Uzunmüddətli istiqrazların uzunmüddətli hissəsi (Qeyd 12)	169,490	171,424
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	191,983	193,917
	31 dekabr 2022-ci il	
	Balans dəyərləri	Ədalətli dəyərlər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	34,353	34,353
Cəmi maliyyə debitor borcları (Qeyd 7)	232,458	232,458
Cəmi maliyyə aktivləri	266,811	266,811
Cəmi maliyyə kreditör borcları (Qeyd 11)	20,311	20,311
Qısamüddətli kreditlər və uzunmüddətli kreditin cari hissəsi (Qeyd 12)	4,499	4,499
Uzunmüddətli kredit (Qeyd 12)	4,235	4,029
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	29,045	28,839

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- i) Qısamüddətli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarilə bu alətlərin qısamüddətli olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- ii) Uzunmüddətli müəyyən dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları / borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.

Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və investorun və kreditorun güvənini qorumaqla öz işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup 100% Azərbaycan Respublikasının hökumətinə məxsusdur və yeni gəmilərin alınması üçün vaxtaşırı olaraq Dövlət investisiyaları şəklində vəsaitlər alır.

Qrupun idarə etdiyi məcmu kapital aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Uzunmüddətli kredit	12	–	4,235
Qısamüddətli kreditlər və uzunmüddətli kreditin cari hissəsi	12	4,448	4,499
Ticarət və digər kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	11	28,910	37,900
Uzunmüddətli istiqrazların cari hissəsi	12	3,400	–
Uzunmüddətli istiqrazların uzunmüddətli hissəsi	12	169,490	–
Çıxılsları: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	(278,314)	(34,353)
Xalis borc		(72,066)	12,281
Kapital		1,436,432	1,173,690
Kapital və xalis borc		1,364,366	1,185,971
Ödəmə qabiliyyəti əmsali		-5%	1%

24. Maliyyə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər

	1 yanvar 2023-cü il	Pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərxi	Məzənnə fərqi üzrə hərəkət	Digər	31 dekabr 2023-cü il
Qısamüddətli kreditlər və uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	4,499	(4,286)	–	–	4,235	4,448
Uzunmüddətli kreditlər	4,235	(259)	259	–	(4,235)	–
İcarə öhdəlikləri	10,391	–	–	–	(10,391)	–
Uzunmüddətli istiqrazların cari hissəsi	–	(5,100)	8,500	–	–	3,400
Uzunmüddətli istiqrazların uzunmüddətli hissəsi	–	(510)	–	–	170,000	169,490
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	19,125	(10,155)	8,759	–	159,609	177,338

24. Maliyyə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər (davamı)

	1 yanvar 2022-ci il	Pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərci	Məzənnə fərqi üzrə hərəkət	Digər	31 dekabr 2022-ci il
Qısamüddətli kreditlər və uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	4,553	(4,320)	31	-	4,235	4,499
Uzunmüddətli kreditlər	8,469	(416)	417	-	(4,235)	4,235
İcarə öhdəlikləri	23,024	(12,984)	351	-	-	10,391
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	36,046	(17,720)	799	-	-	19,125

Qısamüddətli və uzunmüddətli kreditlərin "Digər" sütunu 4,235 AZN (2022-ci il: 4,235 AZN) məbləğində uzunmüddətli kreditin cari hissəsinin qısamüddətli kimi təsnifləşdirilməsi, 10,391 AZN məbləğində icarə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması və 170,000 AZN məbləğində istiqrazların buraxılmasından daxilolmalarla təmsil olunur.

25. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti

Qrupun əməliyyatları əsasən Xəzər dənizi hövzəsində həyata keçirilir. Bununla bərabər, 2023-cü il ərzində quru yük daşımalarının 36%-ni və maye yük daşımalarının 20%-ni Qara dəniz hövzəsində həyata keçirilmiş əməliyyatlar təşkil edirdi.

Bazar sistemi formalaşma mərhələsində olan Azərbaycan Respublikasında hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatlarına xas olan biznes və tənzimləyici infrastrukturaya sahib deyil.

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahatlardan, Hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, xəm neftin qiymətindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində devalvasiyasının mənfi təsirine məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sisteminə dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilədək uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrə nəzəri əhatə edir.

2022-ci ildə Azərbaycanın ÜDM-ni neft və qeyri-neft sektorunda əhəmiyyətli artım hesabına 4,6% artmışdır. Bu, əsasən, karbohidrogenlərin yüksək global qiymətləri ixrac gəlirlərini artırdığı üçün xarici valyuta daxilolmalarının artması ilə bağlıdır. Bu amillər nəticəsində artan pul kütləsi 2023-cü il ərzində bank sektorunda izafi likvidliyə və rekord yüksək mənfəətə gətirib çıxarmış, eyni zamanda defolt dərəcələrinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına səbəb olmuşdur.

2022-ci ilin ikinci yarısında və 2023-cü ilin böyük hissəsində global karbohidrogen qiymətlərində azalma müşahidə olunmuş, 2023-cü ilin sentyabr-oktyabr dövründə isə qiymətlər bir qədər yüksəlmişdir. Ölkənin ÜDM-ni 2023-cü ildə cəmi 1,8% artmışdır.

2022-ci və 2023-cü illərdə yüksək orta karbohidrogen qiymətləri yerli valyutaya əlavə sabitlik gətirmişdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

25. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

Qlobal təchizat zəncirlərinin pozulması, Rusiya Federasiyası ilə Ukrayna arasındakı münaqişə, eləcə də istehlakçıların mallara olan tələbatının artması 2023-cü ildə global iqtisadiyyata əhəmiyyətli inflyasiya təzyiqlərinin yaranması, o cümlədən əmtəə qiymətlərinin kəskin artması ilə nəticələnmişdir.

2023-cü il ərzində global reyting agentlikləri Azərbaycan hökumətinin kredit reytingini "Ba1" səviyyəsində qiymətləndiriblər. Qiymətləndirmə son illərdə daha uğurlu fiskal idarəetmə və post pandemiya dövrünə baxmayaraq gələcək şoklara təb gətirmək qabiliyyətinin artması ilə nəticələnən effektiv iqtisadi siyasətin təzahürüdür. İqtisadi canlanma və yüksək karbohidrogen qiymətləri şəraitində ehtiyatlı fiskal idarəetmə sayəsində büdcə göstəriciləri yüksək olaraq qalır və gözəniləndən daha sürətlə artır.

2022-ci və 2023-cü illərdə ARMB bütün dövr ərzində 1 ABŞ dolları üçün 1,7000 AZN səviyyəsində sabit qalan Azərbaycan manatının sabitliyini qorumağa davam etmişdir. 2023-cü il ərzində ARMB pul siyasətini sərtləşdirməyə davam etmiş, nəticədə 31 dekabr 2023-cü il tarixinə yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi 8%-ə çatmışdır (31 dekabr 2022-ci il: 8,25%).

Rəhbərlik cari şəraitdə baş verən bu cür dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, hal-hazırda Qrupun fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün münasib tədbirlər görülür. Buna baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş şəhərlərdə vəziyyətin gözənilməz dərəcədə pisləşməsi Qrupun nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Bu qeyri-müəyyənliklərin gələcəkdə aydınlaşdırılmasından yaranı biləcək hər hansı düzəlişlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilməmişdir. Belə düzəlişlər (əgər olarsa), məlum olduğu və təxmin edilə bildiyi dövrdə hesabatda göstəriləcəkdir.

Məhkəmə prosedurları

Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhli düzgündür, vergi, xarici valyuta normaları və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərdən artıq olmayacaqdır.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər

Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır. Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yaranı bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

25. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər (davamı)

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və digər fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən Qrupun əvvəlki illərdə fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmalıdır. Bu cür öhdəliklər müxtəlif ərazilərdə mövcud olan tullantıların ləğv edilməsi üçün yarana bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək məhiyyətə çətindir. Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərəçarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

Rusiya və Ukrayna arasında münaqişə

2022-ci ilin fevral ayında Rusiya Federasiyası ilə Ukrayna arasında yaşanan münaqişə ilə əlaqədar qərb dövlətlərinin əksəriyyəti Rusiya Federasiyasına qarşı çoxsaylı sanksiyaların tətbiq ediləcəyini bəyan etmişdir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun Rusiya şirkətlərindən cəmi debitor borcu 7,125 AZN və Rusiya şirkətlərindən ödənilməmiş debitor borcları üçün tanınmış GKZ 6,403 AZN təşkil etmişdir.

Qrupun rəhbərliyi mövcud şəraitdə iqtisadi vəziyyəti izləyir və Qrupun aktivlərinin yaxın gələcəkdə likvidliyini qorumaq üçün zəruri hesab etdiyi qabaqlayıcı tədbirlər görür.

26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

2024-cü ilin fevral ayında Şirkət ödəniş müddəti 5 il olan 50 milyon ABŞ dolları məbləğində daxili istiqrazlar ("İstiqrazlar") buraxmışdır. İstiqrazlar üzrə illik faiz dərəcəsi ödəmə müddəti başa çatanadək hər yarım ildə bir dəfə ödənilməklə 6% təşkil edir. İstiqrazlar üzrə ödəmə müddəti 2029-cu ilin fevral ayında başa çatır və yerli qiymətli kağızlar bazarında satılır. Şirkət İstiqrazlardan əldə edilən gəlirləri Qara dəniz regionunda fəaliyyət göstərəcək 1 yeni Aframax tipli gəminin alınması üçün istifadə edəcək.

2024-cü ilin mart ayında Müşahidə Şurasının qərarı ilə Qrup Bakı Gəmiqayırma Zavodunun 92 milyon ABŞ dolları dəyərində 4%-lik istiqrazlarını əldə etmişdir.